

Sentrale EU- og EØS-saker i forvaltningen 2022–2023

Innhold

Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID).....	5
EU-direktiv om tydelige og forutsigbare arbeidsvilkår	5
EU-direktiv om vern av varslere.....	5
Det europeiske arbeidsmarkedsbyrået (ELA)	5
Nytt forslag til direktiv om plattformarbeid	6
Initiativ fra Europaparlamentet om behov for lovgivning om fjernarbeid og «retten til å koble fra» (the right to disconnect).....	6
Forslag om endringer i trygdeforordningen	6
Barne- og familiedepartementet (BFD)	7
Forslag til nytt EU-regelverk som skal legge til rette for forbrukermakt i det grønne skiftet	7
Forbrukervern på digitalfeltet og moderniseringsdirektivet	8
Direktiv om vern av forbrukernes kollektive interesser	8
Europeisk år for unge.....	8
Forslag til revisjon av pakkereisedirektivet.....	8
Forslag om tilbørlig aktsomhet for bærekraft for foretak	9
Gjennomføring av EU-direktiv om balansert arbeids- og familieliv.....	9
Finansdepartementet (FIN).....	10
Finansmarkedssaker	10
Revisjon av makrotilsynsreglene.....	10
Revisjon av innskudds- og krisehåndteringsregelverket.....	10
EUs arbeid mot antihvitvasking og terrorfinansiering	10
EUs arbeid med bærekraftig finans	11
Bankpakke 2021.....	12
EUs arbeid med digital finans	12
Revisjon av tilsynsbyråforordningene.....	12
Følge opp forslag til viktig nytt EU-regelverk som fortsatt er til behandling i EUs organer	12
Skattesaker.....	13

ESA-sak om skattefritak og ubegrensede garantier for offentlige aktører som driver økonomisk aktivitet	13
Midlertidige endringer i petroleumsskatten.....	13
Revisjon av energiskattedirektivet.....	13
Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM).....	14
Forsvarsdepartementet (FD).....	15
Helse- og omsorgsdepartementet (HOD)	16
EUs arbeid knyttet til bærekraftig legemiddelmarked – EUs Legemiddelstrategi.....	16
Felles HTA-vurderinger i EU	16
EU4Health	16
Den europeiske kreftplanen	17
Koronasertifikater	17
Europeiske referansenettverk	17
Tobakk.....	18
Justis- og beredskapsdepartementet (JD)	18
Migrasjon	18
Samarbeid gjennom EØS-midlene	19
Klima- og miljødepartementet (KLD)	20
Klima	20
Sirkulær økonomi – bærekraftige produkter og verdikjeder.....	20
Oppfølging av EUs nye kjemikaliestrategi og visjonen om null forurensing.....	21
FuelEU Maritime	22
Inkludering av skipsfart i ETS	23
Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD).....	23
Europapolitisk Forum.....	23
Midtveisevaluering av regionalstøttekartene.....	23
«Small Places Matter»	23
IKT/Digitalisering.....	23
EU Urban Agenda.....	26
Horisont Europa – partnerskap og samfunnsoppdrag (Mission) på urbane spørsmål.....	26
Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD).....	26
EUs strategier og handlingsplaner for rettigheter, likestilling- og ikke-diskriminering	26
EUs tilgjengelighetsdirektiv (EAA).....	27

Direktivforslag om Likelønn	27
Likestillings- og diskrimineringsombudenes rolle og uavhengighet	28
Legislative initiative on binding standards for Equality Bodies	28
Kreativt Europa - EUs kultur- og medieprogram.....	29
EU-direktiv mot rasisme.....	29
Kulturarv: Direktiv 2014/60/EU om tilbakelevering av kulturgjenstander	29
Nye direktiver på opphavsrettsområdet	30
Endringsdirektivet til direktivet om audiovisuelle tjenester (AMT-direktivet).....	30
Kunnskapsdepartementet (KD).....	30
Forsknings- og innovasjonssamarbeid.....	31
Utdanningsamarbeid	32
Helse- og omsorgsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet (matområdet)	33
EUs matstrategi.....	33
Nytt juridisk rammeverk	33
Endringer i matinformasjonsforordningen	34
Forordning om ernærings- og helsepåstander	34
Advarselsmerking på alkoholholdige drikkevarer.....	34
Matkontaktmaterialer.....	34
Sirkulær økonomi - fôr, biprodukter og gjødselvarer	35
Resirkulert plast	35
Økologisk produksjon og merking av økologiske produkter.....	35
Dyrevelferd	35
Full revisjon av dyrevelferdsregelverket.....	35
Dyrevelferdsmerking.....	36
Plantevernmidler	36
Plantevernmidlerrester	37
Såvarer og plantesorter – EUs revisjon av regelverket.....	37
Antimikrobiell resistens (AMR) og nytt regelverk for legemidler til dyr.....	37
Hygiene og mattrygghet	38
Forurensende stoffer	39
Ny mat-forordningen	39
Maksimumsgrenser for vitaminer og mineraler	40

Helsepåstander om planter og plantedeler	40
Kosmetikk.....	40
Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)	41
Kriseinstrument for det indre marked (Single Market Emergency Instrument (SMEI))	41
Desentralisert håndheving av artikkel 53 og 54 i EØS-avtalen	41
Erstatningsdirektivet 2014/104/EU og ECN+-direktivet 2019/1/EU	41
Sammenkobling av bedriftsregistre over landegrensene, gjennomføringsbestemmelser	42
Regelverket for offentlig støtte	42
ESA-sak om like vilkår	42
Prosedyreforordningen – regler for håndheving av statsstøttereglene	42
Nasjonal gjennomføring av EUs forordning om felles regler og standarder for classeselskap og inspeksjon av skip	43
Nye rammeavtaler for fiskerisamarbeidet med EU	43
Markedsadgang for norsk sjømat i EU	44
Olje- og energidepartementet (OED).....	44
Europas grønne giv	44
Forslag til energirettsakter i «Klar for 55», og tidspunkt de er lagt frem av Europakommisjonen	44
EØS-prosess Ren energi-pakken	44
Energieffektiviseringsregelverk.....	45
Arbeidet med utfyllende regler for el- og gass (nettkoder og retningslinjer)	45
Energiinfrastrukturforordningen	46
EØS-midlene.....	46
Samferdselsdepartementet (SD)	46
Mobilitetspakke 1 på veiområdet.....	46
Initiativer om multimodale digitale mobilitetstjenester (MDMS)	47
Regler om flysikkerhet for helikoptervirksomhet knyttet til kontinentalsokkelen	47
Klar-for-55: forslag til ny AFI-forordning og forslag til strengere CO2-utslippsstandarder for personbiler og lette varebiler.....	48
Forslag til revisjon av TEN-T-retningslinjene.....	49
Luftfart – EASA-basisforordning.....	49

Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID)

EU-direktiv om tydelige og forutsigbare arbeidsvilkår

EU vedtok 20. juni 2019 direktiv (EU) 2019/1152 om tydelige og forutsigbare arbeidsvilkår. Direktivet erstatter "written statement-direktivet" (91/533/EØF) om arbeidsgiverens plikt til å informere om vilkårene i arbeidsavtalen eller arbeidsforholdet, som er gjennomført i arbeidsmiljøloven. Bakgrunnen for det nye direktivet er særlig de senere års utvikling av "ikke-standard" ansettelsesformer, det vil si deltidsarbeid og ulike former for midlertidige ansettelser, og den ustabilitet og uforutsigbarhet dette har ført til for enkelte arbeidstakere. Formålet med direktivet er å forbedre arbeidsvilkårene ved å fremme mer forutsigbare arbeidsforhold, samtidig som man sikrer et tilpasningsdyktig arbeidsmarked.

Direktivet viderefører og utvider arbeidstakers rettigheter etter *written statement*-direktivet til informasjon om arbeidsforholdet, og innfører flere materielle rettigheter. Flere bestemmelser retter seg spesielt mot atypiske arbeidsforhold, som nulltimerskontrakter og tilkallingsbaserte kontrakter. Norge er generelt positiv til at EU har et fokus på gode og rettferdige arbeidsforhold. Flere av temaene i direktivet er relevante for arbeidslivsdebatten i Norge, blant annet innleie og heltid/deltid, samt ulike temaer i Fougner-utvalget (NOU 2021: 9). AID vurderer direktivet som EØS-relevant, men direktivet er foreløpig ikke tatt inn i EØS-avtalen. Gjennomføring i norsk rett vil kreve lovendringer. Forslag til nødvendige lovendringer skal sendes på høring i løpet av 2022.

EU-direktiv om vern av varslere

EU vedtok 23. oktober 2019 direktiv (EU) 2019/1937 om vern av personer som varsler om brudd på EU-lovgivning. Formålet er å styrke håndhevingen av EU-retten og EUs politikk innenfor spesifikke områder ved å fastsette visse felles minimumsstandarder som sikrer et høyt beskyttelsesnivå for varslere. Direktivet gjelder varsling om brudd på EU-lovgivning innen ti konkrete områder: Offentlig innkjøp, finansielle tjenester, samt forebygging av hvitvasking og finansiering av terrorisme, produksikkerhet, transportsikkerhet, miljøvern, strålevern og atomsikkerhet, matsikkerhet og dyrevern, folkehelse, forbrukervern og personvern. Direktivet omfatter en vid personkrets som varsler i arbeidsrelatert sammenheng. Direktivet oppstiller bl.a. krav om å etablere interne varslingskanaler og rutiner for mottakelse, registrering og oppfølging av interne varsler, samt plikt om å etablere eksterne varslingskanaler. Direktivet pålegger også medlemsstatene å forby enhver form for gjengjeldelse mot den som varsler iht. direktivet. Temaet varsling har vært høyt på dagsorden i Norge den senere tiden, og det er oppmerksomhet rundt gjennomføringen av dette direktivet blant arbeidslivets parter. Direktivet er foreløpig ikke innlemmet i EØS-avtalen. Direktivet anses i utgangspunktet å være EØS-relevant, men med behov for enkelte materielle tilpasninger. AID har fått gjennomført en ekstern utredning av direktivets konsekvenser for norsk rett og mulige måter å gjennomføre det på. Justisdepartementet følger opp dette arbeidet videre.

Det europeiske arbeidsmarkedsbyrået (ELA)

EU vedtok 20. juni 2019 en forordning om å etablere et europeisk arbeidsmarkedsbyrå (European Labour Authority (ELA)). Formålet er å bidra til rettferdig arbeidsmobilitet i det indre marked, og bidra til effektiv anvendelse og håndheving av EU-retten som gjelder arbeidsmobilitet og trygdekoordinering. ELA skal likevel ikke gripe inn i medlemslandenes kompetanse og partenes autonomi. Norsk tilslutning til ELA vil ikke innebære myndighetsavståelse. ELA skal først og fremst støtte og legge til rette for samarbeid og informasjonsutveksling samt felles eller koordinert tilsynsaktivitet mellom landene, herunder bidra til å bekjempe svart/uformelt arbeid. Norge deltar allerede aktivt på en rekke

samarbeidsarenaer innenfor arbeidsmobilitet, f.eks. knyttet til fri bevegelighet av personer, samarbeidsnettverket for sysselsettingstjenester «EURES» og den europeiske plattformen mot svart arbeid. Flere av disse legges under eller videreføres i ELA. ELA har sete i Bratislava. Saksområdene til ELA er høyt på agendaen for regjeringen. Norge deltar nå (med observatørstatus) i Management Board og i underliggende arbeidsgrupper knyttet til tilsyn, informasjon og mekling. Spørsmålet om eventuell ytterligere norsk deltakelse i ELA er til vurdering.

Nytt forslag til direktiv om plattformarbeid

Europakommisjonen la 9. desember 2021 frem et direktivforslag om forbedring av arbeidsvilkårene for plattformarbeidere. Direktivforslaget inngår i en tiltakspakke, som i tillegg inneholder et utkast til en retningslinje om anvendelsen av EUs konkurranselovgivning i relasjon til kollektive forhandlinger, og en meddelelse som beskriver EUs tilnærming og tiltak knyttet til plattformarbeid, herunder tiltak nasjonale myndigheter, arbeidslivets parter og andre relevante aktører bør iverksette. Det overordnede formålet med disse initiativene er å forbedre arbeidsforholdene for personer som arbeider via digitale plattformer og bidra til at framveksten av digitale plattformer skjer på en bærekraftig måte. Direktivforslaget skal for det første bidra til at plattformarbeideres arbeidsforhold gis den rettslige status som korresponderer med de faktiske forholdene. Et sentralt element i direktivforslaget er en presumsjonsregel om arbeidstakerstatus. For det andre skal direktivforslaget bidra til mer gjennomsiktighet og klarere rammer ved bruk av algoritmer i overvåkings- og beslutningssystemer. Forslaget har også regler om rettsmidler og håndheving. Direktivforslagets mulige konsekvenser for norsk rett, herunder EØS-relevans, er under vurdering i AID. Utkastet til retningslinjer for anvendelse av EUs konkurranselovgivning er under vurdering i NFD.

Initiativ fra Europaparlamentet om behov for lovgivning om fjernarbeid og «retten til å koble fra» (the right to disconnect)

Europaparlamentet har vedtatt et lovgivningsinitiativ hvor Europakommisjonen bes om å legge frem forslag til lovgivning som sikrer at personer som arbeider digitalt kan «koble fra» utenfor arbeidstiden, og etablerer minimumskrav for fjernarbeid som klargjør arbeidsvilkår og arbeids- og hviletid. Foreløpig er dette til vurdering i Kommisjonen. Samtidig har arbeidslivets parter på EU-nivå varslet at man er villig til å forhandle med sikte på en avtale på dette området, som potensielt kan danne grunnlag for et direktivforslag. AID følger utviklingen i saken, og vil ha tett kontakt med partene i arbeidslivet.

Forslag om endringer i trygdeforordningen

Europakommisjonen la i desember 2016 frem forslag til endringer i forordningen for trygdekoordinering. Forslaget tok sikte på å modernisere dagens regler med det mål at de skulle bli mer rettferdige, klarere og enklere å gjennomføre. Grunnprinsippene for koordineringen og de viktigste trekkene i systemet skulle i all hovedsak være de samme som før. Forslagene gjaldt enkeltområder og omfattet blant annet økt periode for eksport av arbeidsløshetsytelser, koordineringsregler for langtids pleietrengende og endringer av definisjonen av familieytelser slik at foreldrepenger skulle anses å være en individuell rettighet. Forhandlingene i EU var langvarige, og det endte med at Rådet 29. mars 2019 avviste et kompromissforslag med Europaparlamentet. Europaparlamentet vedtok 19. april 2019 å utsette behandlingen til høsten 2019. Man hadde kommet til enighet om nye bestemmelser om foreldrepenger, slik at disse skal anses å være en individuell rettighet. Dette er en løsning som er ønskelig for Norge. Forhandlingene ble snevret inn til bare å omfatte spørsmål om dagpenger og lovvalg. Europaparlamentet og Rådet anså således at alle øvrige deler var ferdigbehandlet i det avviste

kompromissforslaget. Det har vist seg utfordrende å komme til enighet om arbeidsløshetsytelser (blant annet økt periode for eksport av dagpenger), og det er også stor uenighet mht. forhåndsvarsling for utsending av arbeidstakere. Spørsmål knyttet til disse områdene er derfor fremdeles åpne. Revisjonen av forordningen anses å være en pakke, der landene gir og tar. Dette innebærer at dersom man ikke finner løsninger som kan aksepteres på de områdene som fremdeles diskuteres, vil enigheten på de områdene der enighet er oppnådd, kunne bli satt i spill igjen. Skiftende formannskaper har fortsatt trilogforhandlingene, og 16. desember 2021 ble det oppnådd et nytt kompromissforslag. Dette ble imidlertid avvist av Rådet 22. desember 2021, og det er ikke klart hvordan saken vil bli behandlet videre.

Barne- og familiedepartementet (BFD)

I Europakommisjonens nye forbrukeragenda som ble lagt fram i slutten av 2020 er den grønne og den digitale omstillingen sentral. Behovet for effektiv håndheving, særlig ivaretagelse av sårbare forbrukere og gode rammeverk samt det globale perspektivet på forbrukerpolitikken er andre prioriteringer. Endret forbruksmønster og nye utfordringer under pandemien er også vektlagt i veien videre for forbrukerpolitikken i EU. Disse prioriteringene samsvarer godt med regjeringens politikk.

Utviklingen av det norske regelverket på forbrukerområdet blir på viktige områder og i stor grad sterkt påvirket av det som skjer i EU. Deltakelse i EUs politikk- og regelverksutforming, blant annet ved å bidra med norske erfaringer og kunnskapsgrunnlag og fremme norske interesser, blir dermed viktig som en del av norsk forbrukerpolitikk.

I 2022 og 2023 vil BFD følge opp sentrale initiativer og regelverksforslag som er til behandling i EU eller som blir lagt fram i perioden. Nye forslag vil sendes på høring med sikte på å etablere en norsk posisjon, og der det er mulig, en felles EØS/Efta-posisjon.

Forslag til nytt EU-regelverk som skal legge til rette for forbrukermakt i det grønne skiftet
EUs sirkulærøkonomi-pakke som ble lagt fram 30. mars 2022 inneholder forslag til regelverk som skal legge til rette for økt forbrukermakt i det grønne skiftet. Forbrukerne møter i dag ulike utfordringer knyttet til å faktisk kunne velge miljøvennlige produkter. Forslagene tar blant annet sikte på å beskytte forbrukerne mot urimelig praksis, som for eksempel førtidig produktsvikt og villedende miljøpåstander i markedsføringen (grønnvasking). Nye regler skal også sikre forbrukerne relevant og pålitelig informasjon om miljøegenskaper ved varer og tjenester. Dette gjøres ved konkrete krav til at forbrukere i kjøpsituasjonen får informasjon om for eksempel produsentgarantier om levetid for produkter, muligheten for reparasjon og andre egenskaper som er relevante for å kunne gjøre miljøvennlige valg. Forslaget tar også sikte på å møte utfordringer knyttet til mangfoldet av merker som signaliserer at produkter er miljøvennlige, eller tar hensyn til sosiale aspekter som for eksempel arbeidsforhold i produksjonen. Mange ulike merker bidrar til forvirring og svekker forbrukernes tillit til merker generelt, noe som undergraver effekten av gode miljømerkeordninger som Svanen og EU Ecolabel. Etter forslaget skal det stilles krav til bruk av merker, ved at de enten skal være etablert av offentlige myndigheter, eller være basert på et system for uavhengig tredjepartsverifisering.

Disse forslagene, sammen med andre forslag som skal sikre mer bærekraftige produkter, bedre muligheter for reparasjon, pålitelig informasjon og gode metoder for vurdering av miljøegenskaper, vil bidra til å styrke forbrukerne sin mulighet til å gjøre bedre valg.

Forslaget vil på vanlig måte bli sendt ut på høring for å få innspill til norske posisjoner som kan fremmes overfor EU-institusjonene med sikte på å ivareta norske interesser og bidra til at regelverket som blir vedtatt blir best mulig.

Forbrukervern på digitalfeltet og moderniseringsdirektivet

De siste årene er nytt regelverk som skal sikre bedre forbrukervern vedtatt i EU, tatt inn i EØS-avtalen og under gjennomføring i Norge. Barne- og familiedepartementet har ansvar for det såkalte moderniseringsdirektivet som vil styrke forbrukervernet innenfor det digitale området, og i tillegg sette minstekrav til økonomiske sanksjoner ved brudd på de felleseuropeiske reglene. Forslag til gjennomføring i norsk rett vil bli fremmet i løpet av 2022.

Deltakelse i felleseuropeisk samarbeid om tilsyn og håndheving vil bidra til mer effektiv håndheving av forbrukerrettigheter knyttet til den digitale sfæren, særlig i forhold til store aktører. Europeisk samarbeid gir også Forbrukertilsynet tilgang til gode digitale verktøy for tilsyn og håndheving.

Barne- og familiedepartementet vil ivareta forbrukerinteressene i relevante EU-initiativer, både under eget og andre departementers ansvarsområder.

Direktiv om vern av forbrukernes kollektive interesser

Et direktiv om vern av forbrukernes kollektive interesser ble vedtatt i 2020. Formålet med direktivet, er å innføre et felleseuropeisk system for ivaretagelse av forbrukeres kollektive interesser, gjennom behandling i domstolsapparatet eller av tilsynsorganer. Etter direktivet skal det opprettes et system hvor såkalte godkjente organer, som for eksempel Forbrukerrådet, ikke bare skal kunne reise sak for å få stoppet overtredelse av forbrukervernregler, men også fremme krav om erstatning, prisavslag osv. på vegne av berørte forbrukere. Ordningen omfatter forbrukervernregler i 66 rettsakter på ulike sektorer. Det vurderes om direktivet skal tas inn i EØS-avtalen og gjennomføres i norsk rett.

Barne- og familiedepartementet har ansvar for oppfølging sammen med Justis- og beredskapsdepartementet.

Europeisk år for unge

I en beslutning fra Europaparlamentet og Rådet av 22. desember 2021, ble det slått fast at 2022 skal utnevnes til det europeiske året for unge. Bakgrunnen er blant annet covid-19-pandemien og nedstengning av samfunnet, som har rammet barn og ungdom i hele Europa hardt. Formålet med det europeiske ungdomsåret er å øke innsatsen på alle nivåer for å hedre, støtte og engasjere ungdom etter covid-19-pandemien. Norge støtter opp under det europeiske ungdomsåret og formålet med dette, og året markeres også her hjemme i Norge.

Forslag til revisjon av pakkereisedirektivet

Barne- og familiedepartementet nedsatte et ekspertutvalg 12. mars 2021 for å vurdere endringer i det norske reisegarantisystemet i pakkereiseloven og pakkereiseforskriften. Utvalget overleverte sin rapport til departementet den 9. november 2021. Utvalget foreslår blant annet lavere individuelle

primærgarantier og et kollektivt fond som sekundærgaranti. Departementet sendte rapporten på høring 29. mars 2022, med høringsfrist 15. august.

Europakommisjonen arbeider med en gjennomgang av behov for endringer i pakkereisedirektivet, blant annet i lys av erfaringene fra pandemien. Et sentralt tema er vurdering av reisegarantiordningen som sikrer refusjon og eventuelt hjemreise ved arrangørens konkurs. Det ventes at et forslag vil legges fram i løpet av høsten 2022.

Reisegarantiutvalgets rapport vil, sammen med innspill som mottas i høringen, danne et godt grunnlag for innspill til EU på dette området.

Forslag om tilbørlig aktsomhet for bærekraft for foretak

Europakommisjonen la 23. februar 2022 frem et direktivforslag med regler om aktsomhetsvurderinger og styreansvar for virksomheter av en viss størrelse. Målet er å bidra til ansvarlighet og bærekraft fra virksomheter i alle ledd i deres leverandørkjeder. Forslaget berører i stor grad den norske åpenhetsloven som trådte i kraft 1. juli 2022. Åpenhetsloven pålegger virksomheter å blant annet utføre aktsomhetsvurderinger knyttet til menneskerettigheter og anstendig arbeid. Europakommisjonens forslag gjelder både for menneskerettigheter og miljø. Det er ventet at arbeidet med forslaget vil bli prioritert av EU-institusjonene med sikte på rask behandling og vedtak. Barne- og familiedepartementet har ansvar for oppfølgingen, og har etablert en interdepartemental arbeidsgruppe med Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Samferdselsdepartementet, Finansdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet, Klima- og miljødepartementet, Nærings- og fiskeridepartementet og Utenriksdepartementet.

Kommisjonens forslag ble sendt på offentlig høring 24. mars 2022. Innspillene som er mottatt i høringen vil danne grunnlag for å utarbeide en norske posisjon til forslaget.

Gjennomføring av EU-direktiv om balansert arbeids- og familieliv

I juni 2019 vedtok EU et nytt direktiv om balansert arbeids- og familieliv. Direktivet inneholder bestemmelser om foreldrepermisjon, foreldrepenger, omsorgspermisjon, fleksibel arbeidstid mv. Direktivet er ikke innlemmet i EØS-avtalen ennå. Landene har i hovedsak tre år på å gjennomføre direktivet i nasjonal rett.

For å sikre at den norske foreldrepengeordningen oppfyller direktivets minimumskrav, ble det i Prop. 1 S (2021-2022) Barne- og familiedepartementet foreslått å gi alle fedre med opptjening til foreldrepenger rett til å ta ut foreldrepenger i en periode på åtte uker. Det ble også foreslått å gi fedre rett til å ta ut foreldrepenger i to uker i forbindelse med fødselen. Stortinget sluttet seg til budsjettforslaget. I Prop. 15 L (2021-2022) Endringer i folketrygdloven mv. (styrking av fedres rett til foreldrepenger mv.) la regjeringen frem de nødvendige forslag til lovendring for oppfølging av budsjettforslaget. Forslaget er nå vedtatt av Stortinget. Endringene gjelder fra 2. august 2022.

Finansdepartementet (FIN)

Finansmarkedssaker

Norsk finansmarkedsregulering er i stor grad basert på EØS-regler, som igjen ofte bygger på internasjonale anbefalinger. Antallet nye rettsaker som vedtas på finansmarkedsområdet i EU per år, er høyt. Per 4. juli 2022 var det 107 finansrettsaker som var vedtatt i EU, men ennå ikke tatt inn i EØS-avtalen. Dette er i hovedsak nye rettsaker, og antall utestående rettsaker gjenspeiler derfor takten i EUs regelverksutforming. Finansdepartementet følger regelverksutviklingen i EU løpende og deltar i arbeidsprosesser i Efta og under Europakommisjonen. Departementet legger vekt på at lik virksomhet og lik risiko bør reguleres likt, og at det er viktig å opprettholde og styrke tiltak som fremmer finansiell stabilitet. I den forbindelse vil departementet blant annet påpeke behovet for nasjonal fleksibilitet i utarbeidelsen av regelverk og krav, herunder krav til egenkapital og likviditet i banker. Det er viktig å sikre at norske foretak og markeder fortsatt kan ha en velfungerende tilknytning til det indre marked. Under gis nærmere informasjon om enkelte sentrale områder som Finansdepartementet vil arbeide med i 2022-2023.

Revisjon av makrotilsynsreglene

Europakommisjonen har igangsatt en gjennomgang av reglene om makroreguleringen av banker. Kommisjonen publiserte i november 2021 en høring bestående av en generell forespørsel om relevant informasjon og et målrettet spørreskjema med frist i mars 2022. Finansdepartementet har gitt innspill til høringen. Innspillene vil danne grunnlag for Kommisjonens videre arbeid med mulige nye regler om makroreguleringen av banker, herunder gjennom en såkalt *impact assessment* med tilhørende lovforslag innen utgangen av 2022.

Revisjon av innskudds- og krisehåndteringsregelverket

Europakommisjonen har igangsatt en gjennomgang av deler av krisehåndterings- og innskuddsgarantiregelverket. Kommisjonen har gjennom ekspertgrupper og offentlige høringer fått innspill til mulige revisjoner av regelverket, som blant annet skal klargjøre bruken av innskuddsgarantiordninger ved krisehåndtering, samt anvendelsen av regler i krisehåndteringsregelverket med betydning for om innskuddsgarantiordningens midler kan benyttes. Det forventes at Kommisjonen vil legge frem et regelverksforslag. Innskuddsgarantien på 2 millioner kroner per innskyter per bank er et viktig element i det norske krisehåndterings- og innskuddsgarantiregelverket. Regjeringen vil opprettholde garantien på 2 millioner kroner og arbeider for dette i relevante EU/EØS-prosesser. Herunder har Finansdepartementet i forbindelse med revisjonen gitt innspill til Kommisjonen om at nivået for garanterte innskudd bør være høyere enn dagens EU-nivå på 100 000 euro.

EUs arbeid mot antihvitvasking og terrorfinansiering

Europakommisjonen la 20. juli 2021 frem en pakke med forslag til fire rettsaker på hvitvaskingsområdet. Formålet er å styrke den europeiske innsatsen for å bekjempe hvitvasking og terrorfinansiering, særlig tilsynet med og oppfølging av at reglene følges. Forslagene følger opp Kommisjonens handlingsplan om antihvitvasking fra mai 2020, som pekte på områder der det var aktuelt med reformer. Forslagene omfatter for det første en forordning om å opprette en overnasjonal myndighet for antihvitvasking, som skal kunne føre tilsyn med aktører i privat sektor, herunder ilegge sanksjoner. For det andre foreslås det at plikter for private skal gis i en forordning, med begrensede muligheter for nasjonale tilpasninger for lokale forhold. I dag er dette regulert i et direktiv. Plikter for

offentlige myndigheter som i dag følger av et direktiv, foreslås flyttet til et nytt direktiv, med utvidede og mer detaljerte krav til systemer, samarbeid og aktivitet enn før. Det fjerde forslaget gjelder å styrke kravene til sporbarhet for overføringer av kryptoaktiva.

Forslagene har vært gjenstand for offentlig høring i regi av Kommisjonen, der Finansdepartementet innga et innspill. Det er også sendt en felles kommentar fra Efta/EØS-statene (Island, Liechtenstein og Norge). Forslagene er nå til vurdering i EUs organer. Forslaget om sporbarhet for overføringer av kryptoaktiva behandles sammen med et forslag til en forordning om markeder for kryptoaktiva (MiCA). I juni 2022 ble det annonsert at det var oppnådd politisk enighet om disse to rettsaktene, og at de ville få felles ikrafttredelses- og implementeringsfrist. De tre resterende regelverksforslagene vil sannsynligvis ferdigbehandles samtidig. Det er indikasjoner på at dette er ferdig tidligst våren 2023. Det er ventet at regelverket deretter vil ha en innfasingstid på tre år, med det er samtidig kommet signaler om at regelverket planlegges for full virkning fra 1.januar 2026 uansett.

EUs arbeid med bærekraftig finans

Europakommisjonen fremmet i 2018 en handlingsplan for bærekraftig finans, med mål om å dreie privat kapital over mot bærekraftige investeringer, håndtere klima- og miljørelatert risiko og fremme åpenhet og langsiktighet i finansiell og økonomisk aktivitet. Handlingsplanen ble fulgt opp av en ny strategi sommeren 2021. Det overordnede målet med den nye strategien er å legge til rette for finansiering av omstilling.

EUs klassifiseringssystem (taksonomi) for bærekraftig økonomisk aktivitet er et sentralt tiltak i arbeidet for å legge til rette for at finansmarkedene kanalisere kapital til bærekraftige aktiviteter og prosjekter. Det første settet med taksonomikriterier trådte i kraft i EU 1. januar 2022. Det er ventet at Kommisjonen vil sende utkast til et nytt kriteriesett på høring høsten 2022. Kommisjonen skal i 2022 også vurdere mulige utvidelser av taksonomien, henholdsvis for å legge til rette for omstilling og også omfatte sosiale mål.

Kommisjonen la i juli 2021 frem forslag om en forordning om en EU-standard for grønne obligasjoner. Etter forslaget vil det være frivillig for utstedere om de ønsker å følge den nye standarden eller eksisterende markedsstandarder. Det er en rekke vilkår som må oppfylles for at en obligasjon skal kunne markedsføres som en europeisk grønn obligasjon, herunder at den finansierer taksonomikompatible prosjekter. Etter forslaget må de som verifiserer europeiske grønne obligasjoner, som norske Cicero og DNV, registreres og underlegges tilsyn av Den europeiske verdipapirtilsynsmyndigheten (ESMA). Finansdepartementet ba 29.april 2022 Finanstilsynet om å utrede norsk gjennomføring av ventede EØS-regler, basert på Kommisjonens forslag.

Kommisjonen la i april 2021 frem et forslag til et nytt direktiv om selskapers bærekraftsrapportering («Corporate Sustainability Reporting Directive», CSRD). Formålet med de foreslåtte regelverks-endringene er å forbedre bærekraftsrapporteringen fra foretak, og med det legge til rette for omstilling i tråd med Europas grønne giv. Etter forslaget utvides plikten til å rapportere bærekraftsinformasjon til å gjelde alle store foretak og de fleste noterte foretak. Direktivet skal utfylles av to pliktige rapporteringsstandarder for henholdsvis store foretak og små og mellomstore foretak. Finansdepartementet ba 11. oktober 2021 Verdipapirlovutvalget om å utrede norsk gjennomføring av ventede EØS-regler om bærekraftsrapportering, basert på Kommisjonens forslag.

Finansdepartementet gir innspill til Kommisjonens arbeid, blant annet gjennom medlemsstatsekspertgruppen for bærekraftig finans. Oppfølgingen skjer i tett dialog med andre departementer.

Bankpakke 2021

Europakommisjonen la 27. oktober 2021 frem et forslag til gjennomføring av de siste delene av Basel III-anbefalingene i EU. Forslaget består av endringer i kapitalkravsforordningen og -direktivet (CRR3/CRD6-direktivet), samt et separat forslag om justeringer av krisehåndteringsreglene for banker, og omtales samlet som «bankpakken 2021». Regelverksforslaget omfatter bl.a. en ny standardmetode for å beregne kapitalkrav for kreditt risiko og et nytt kapitalkravsgulv for banker som bruker interne risikomodeller (IRB-banker). Forslaget inneholder også tiltak som letter på kapitalkravene sammenlignet med Basel III-anbefalingene, blant annet at det nye kapitalkravsgulvet skal gjelde bare på det øverste konsernnivået i et bankkonsern, og en overgangsordning der nasjonale myndigheter kan tillate at bankene bruker lavere risikovekter på utlån med pant i bolig og lav risiko. Kommisjonen har lagt opp til at de nye reglene i «bankpakken 2021» skal gjelde fra 1. januar 2025, med innfasing av kapitalkravsgulvet over fem år. Regelverksforslaget er nå til behandling i Europaparlamentet og i Rådet, og antas å være EØS-relevant.

EUs arbeid med digital finans

Europakommisjonen fremmet i 2020 en strategi for digital finans. Målet med strategien er å skape en konkurransedyktig finanssektor i EU som gir kundene tilgang til innovative finansielle produkter, samtidig som man sikrer god forbrukerbeskyttelse og finansiell stabilitet. Sammen med strategien la kommisjonen frem forslag om en forordning om markeder for kryptoaktiva (MICA), se også avsnittet over om arbeidet med antihvitvasking og terrorfinansiering. Forslaget skal legge til rette for innovasjon på en måte som sikrer finansiell stabilitet og investorbeskyttelse, og skal omfatte alle former for kryptoverdier som ikke allerede er underlagt finansmarkedsregelverket. Kommisjonen la også frem et forslag om IKT-sikkerhet i finanssektoren, som skal bidra til å forebygge og redusere skadevirkninger av cybertrusler. Etter forslaget skal alle foretak i finanssektoren sikre at de kan stå imot alle typer IKT-relaterte forstyrrelser og trusler. Forslaget gir også tilsynsmyndigheter større kompetanse til å kunne overvåke risikoer som oppstår som følge av avhengighet til driftsleverandører av IKT-tjenester. Forslagene er til behandling i EU, og forventes vedtatt i løpet av 2022.

Revisjon av tilsynsbyråforordningene

Forordningene om EUs finanstilsynsmyndigheter for bank, verdipapirer og forsikring og pensjon, samt om EUs makrotilsyn, er nylig revidert. Formålet er å styrke tilsynsorganenes fullmakter og virkemidler for å samordne tilsynspraksis i Europa og bekjempe hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme. Revisjonen av EUs finanstilsynsregelverk har også tilknytning til brexit og en frykt for at britiske banker skal kunne etablere seg i EU-land med mindre strengt tilsyn. Endringsforordningene inngår i finanstilsynsrevisjonspakken som Kommisjonen la frem i 2017, og som Rådet og Europaparlamentet ble enige om i mars 2019. Innlemmelse av regelverket i EØS-avtalen kan gi Eftas overvåkingsorgan videre fullmakter når det gjelder tillatelser og tilsyn for foretak og produkter i EØS/Efta-statene.

Følge opp forslag til viktig nytt EU-regelverk som fortsatt er til behandling i EUs organer

Europakommisjonen har lagt frem en rekke regelverksforslag på finansmarkedsområdet som ennå ikke er vedtatt i Europaparlamentet og Rådet. I tillegg til forslag omtalt over, inkluderer dette blant annet:

- forslag til revisjon av EUs forsikringsregelverk (Solvens II)
- forslag til revisjon av fondsregelverket i EU (AIFMD, UCITS, ELTIF)
- forslag til endringer i EUs verdipapirregelverk (MiFID/MiFIR)
- forslag til endringer i regelverket for verdipapirsentraler og verdipapiroppgjør (CSDR)

Skattesaker

ESA-sak om skattefritak og ubegrensede garantier for offentlige aktører som driver økonomisk aktivitet

I 2015 konkluderte ESA foreløpig med at gjeldende regler om skattefritak og ubegrensede garantier (konkursimmunitet) for stat og kommune mv., innebærer støtte som ikke er forenlig med EØS-avtalen. Som formålstjenlig tiltak foreslo ESA at det innføres utskillingsplikt for offentlig økonomisk aktivitet. En arbeidsgruppe ledet av professor Erling Hjelmeng (Hjelmeng-gruppen) har utredet spørsmålene, og tilrår i sin rapport fra 2018 at offentlig økonomisk aktivitet regnskapsmessig skal skilles fra annen offentlig aktivitet og at det innføres skatteplikt for den økonomiske aktiviteten.

På oppdrag fra NFD og KMD har Oslo Economics kartlagt omfanget av økonomisk aktivitet innenfor offentlig sektor og utført en samfunnsøkonomisk analyse av Hjelmeng-gruppens forslag til tiltak. Rapporten ble fremlagt i januar 2020. Oslo Economics anbefaler at offentlig økonomisk virksomhet med årlig omsetning som overstiger 12 millioner kroner skilles ut i egne selskap slik at de omfattes av de alminnelige reglene om skatt og konkurs. Det foreslås ingen tiltak for offentlig økonomisk virksomhet med årlig omsetning under 5 millioner kroner, mens det for aktivitet med omsetning mellom 5 og 12 millioner kroner foreslås krav om adskilte regnskaper.

Det er ennå ikke avklart hvordan skattefrihet og konkursimmunitet for offentlige virksomheter med EØS-rettslig økonomisk aktivitet, herunder finansielle aktiviteter, skal løses. Nærings- og fiskeridepartementet har vært i kontakt med ESA om dette, senest forsommeren 2021. Slik saken ligger an, legges det opp til en sektorvis gjennomgang for å avklare statsstøtteproblematikken.

Midlertidige endringer i petroleumsskatten

De midlertidige endringene i petroleumsskatten er klaget inn for ESA av MDG og en privatperson, med begrunnelsen at de innebærer ulovlig statsstøtte. Norge har kommentert klagen i brev til ESA i hhv. februar og august 2021.

Revisjon av energiskattedirektivet

Europakommisjonen la 14. juli 2021 frem et forslag til revidert energiskattedirektiv (2003/96/EC). Forslaget er en del av en større regelverkspakke («Klar for 55») som skal bidra til at EU oppfyller klimamålet om 55 pst. utslippskutt innen 2030.

Dagens energiskattedirektiv har som hovedformål å sikre et velfungerende indre marked, blant annet ved å fastsette felles minste avgiftssatser på ulike produkter. Formålet med revisjonen er å oppdatere direktivet slik at det reflekterer EUs klima- og energipolitikk, inkludert EUs forpliktelse om 55 pst. utslippskutt. Det foreslås derfor endringer blant annet i satser og satsstruktur, samt oppheving av fritak og reduserte satser.

EUs sekundærlovgivning om harmonisering av skatteregler er ikke en del av EØS-avtalen, og Energiskattedirektivet er derfor ikke bindende for Norge. Direktivet har likevel betydning for Norge

gjennom ESAs miljøstøttereigningslinjer og gruppeunntaksforordning. Endringer i energiskattedirektivet kan derfor påvirke handlingsrommet i norsk avgiftspolitik.

Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)

I juli 2021 presenterte Europakommisjonen sitt forslag til revidert klimaregelverk («Klar for 55») som skal sørge for at EU når sitt oppdaterte 2030-mål om å kutte netto utslipp med 55 pst. sammenlignet med 1990. Pakken inneholder blant annet et forslag om en Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM). 2. mars 2022 gikk det et brev fra finansministeren til Europakommisjonen med norske posisjoner til Kommisjonens forslag. Posisjonene ble også formidlet til utvalgte medlemsland ifb. med den pågående diskusjonen i Rådet og til Europaparlamentet.

Både Kommisjonen og Rådet har inntatt samme posisjon som Norge i spørsmålet om indirekte utslipp og mener at dette ikke skal inkluderes fra start. Norge mener også at man bør vurdere om det kan oppnås gevinster ved å sentralisere forvaltningen av mekanismen. Rådet har foreslått at dette kan oppnås ved at hvert land har en egen forvaltningsmyndighet, men at alle importører til EU registreres og rapporterer til et sentralt register. Rådet mener også at det skal etableres en felles salgspattform for sertifikatene.

Kommisjonen har foreslått at CBAM innføres med en prøveperiode fra 2023-2025, og at gratiskvotene fases gradvis ut fra 2026-2035. Rådet har inntatt samme posisjon, men med en noe ulik utfasingstakt i perioden 2026-2035. utfordringer for eksportnæringen er en av flere grunner til at Norge mener man må påse at avvikling av dagens virkemidler mot karbonlekkasje til fordel for CBAM må skje på en måte som bidrar til å redusere utslipp, og ikke bare flytte utslipp til andre land. Dette er også hensyn som får betydelig oppmerksomhet i diskusjonene i de ulike EU-institusjonene.

Europaparlamentet vedtok 22. juni 2022 sine posisjoner til forslaget fra Kommisjonen.

Europaparlamentet vil utvide mekanismen til også å omfatte organiske kjemikalier, hydrogen og plast. Mekanismen skal også omfatte indirekte utslipp fra produksjon av elektrisitet. Videre har de foreslått en raskere innføring av ordningen og utfasing av gratiskvoter innen 2032. Europaparlamentet mener også at det må etableres en sentral myndighet og at inntektene fra CBAM skal gå til EU-budsjettet og øremerkes til bistand til minst utviklede land. Europaparlamentet foreslår i tillegg at det skal innføres gratiskvoter for eksporterte varer fra de 10 pst. mest effektive installasjonene.

Trilogforhandlingene mellom Kommisjonen, Rådet og Europaparlamentet har startet. Det er usikkert når forhandlingene vil bli ferdigstilt, da de også vil avhenge av fremdrift i forhandlingene om andre deler av Klar-for-55-pakken.

Norge vil følge arbeidet i EU tett. Når det foreligger et endelig regelverk fra EU, vil Norge på vanlig måte vurdere forordningens EØS-relevans og en eventuell implementering i Norge.

Forsvarsdepartementet (FD)

Regjeringen vil i 2022-23 fortsette arbeidet med å styrke det sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet med EU, innenfor rammene av at vi ikke er EU-medlem. Dette innebærer bl.a. å videreutvikle den sikkerhetspolitiske dialogen og samordningen med EU, inkludert avholdelse av sikkerhetspolitiske seminarer og konsultasjoner, løpende informasjonsutveksling med Kommisjonen, Europaparlamentet og Rådet, samt også dialog med utvalgte medlemsland. Vi vil også legge vekt på å styrke det praktiske samarbeidet, gjennom å se på mulighetene for fornyet deltakelse i EU-ledete operasjoner og treningsmisjoner. Vi vil etter invitasjon også fortsette med å delta i EUs krisehåndteringsøvelser.

Norge deltar i Det europeiske forsvarsfondet (European Defence Fund) i perioden 2021-2027. EUs forsvarsfond (EDF) er et nytt program som skal bidra til å styrke og videreutvikle den europeiske forsvarsteknologiske og industrielle base gjennom flernasjonalt myndighets- og industrielt samarbeid om forskning og utvikling av forsvarsteknologi. På flere områder er teknologiutviklingen i sivil og kommersiell sektor også relevant for forsvarsformål. EDF vil derfor ses i sammenheng med andre relevante EU-programmer som forsknings- og innovasjons- og romprogrammene hvor Norge også deltar.

Basert på avtalen Norge har med European Defence Agency (EDA) fortsetter utviklingen av samarbeidet med byrået. Norge deltar primært i aktiviteter som direkte bidrar til økt operativ evne, eller hvor norsk forsvarsindustri har relevant kompetanse og produkter. Fra norsk side deltar vi innen flere forskning og teknologiutviklingsprosjekter, samt programmer innen kapabilitetsutvikling. Videre er Norge deltakere i samarbeidet for militær mobilitet i tillegg til deltakelse innen ulike øving og treningsaktiviteter.

- EU har åpnet for deltakelse fra tredjeland i permanent strukturert samarbeid (Pesco), som er et samarbeid i EU-regi om forsvarspolitiske- og kapasitetsutviklingsprosjekter. Norge deltar sammen med USA og Canada i prosjektet for militær mobilitet, som har som mål å forbedre evnen til å forflytte militære styrker gjennom Europa. Dette området er også høyt prioritert i EU-Nato-samarbeidet.

Norge deltar aktivt i Europakommisjonens ekspertgruppe for forsvars- og sikkerhetsanskaffelser. Under møtene diskuteres kartlegging, analyse og videreutvikling av EUs indre marked for offentlige forsvarsanskaffelser. Ettersom Norge har gjennomført EUs direktiv 2009/81/EF om forsvars- og sikkerhetsanskaffelser i norsk rett, er møtedeltakelse viktig for å få innsikt i hvilken virkning direktivet har hatt på det europeiske forsvarsmarked., samt holdes oppdatert på utviklingen i EU på dette rettsområdet.

For regjeringen er det viktig at utviklingen i EU på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området utfyller Nato og bidrar til å styrke det transatlantiske samarbeidet. Regjeringen vil bidra til at dialogen og samarbeidet mellom EU og Nato videreutvikles i 2022-23, og vi vil særlig vektlegge tiltak for økt militær mobilitet, samt samarbeid om forsvar mot cyber- og hybride trusler.

For å ivareta Norges interesser når det gjelder deltakelse i EUs forsvarssamarbeid, vil regjeringen også i 2022-23 prioritere dialogen med nærstående EU-land som Tyskland, Frankrike, Nederland, Danmark, Finland og Sverige.

Norges samarbeid med EU på forsvarsområdet må også ses i sammenheng med øvrige flernasjonale samarbeidsordninger i Europa hvor nære EU- og Nato-land er med, inkludert det tysk-ledede Framework

Nation Concept (FNC), det britisk-ledede Joint Expeditionary Force (JEF), det fransk-ledede European Intervention Initiative (EI2), samt Northern Group og NORDEFECO. Vi vil derfor i 2022-23 også prioritere deltakelse i disse Europa-baserte flernasjonale og regionale samarbeidsordningene.

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD)

EU's arbeid knyttet til bærekraftig legemiddelmarked – EU's Legemiddelstrategi

EU-kommisjonen la i november 2020 fram EU's Pharmaceutical Strategy. Strategien tar for seg utfordringer i legemiddelmarkedet alle medlemsland, og også Norge, har sett over tid, men som har blitt tydeligere under pandemien. Strategien inneholder tiltak for å ivareta tilgang til og tilgjengeligheten av legemidler, både som følge av mangelsituasjoner og høy pris. Den skal også legge til rette for innovasjon og en konkurransedyktig europeisk legemiddelindustri i det globale legemiddelmarkedet.

Kommisjonen vil i fjerde kvartal 2022 legge fram en revisjon av EØS-regelverket for legemidler.

Legemiddelstrategien er også del av pakken med både strategier og rettsakter som former EU's Helseunion, som særlig i varetar arbeidet med EU's styrkede helseberedskapssamarbeid.

Felles HTA-vurderinger i EU

Forordning (EU) 2021/2282 om medisinske metodevurderinger ble vedtatt 15. desember 2021 og får anvendelse i EU 12. januar 2025. Slike metodevurderinger benyttes blant annet som underlag for beslutninger om å ta i bruk nye, kostbare metoder i helsetjenesten. Rettsakten anses EØS-relevant og prosessen for å innlemme rettsakten i EØS-avtalen er igangsatt. Regelverket henger også sammen oppfølgingen av EU's legemiddelstrategi og revisjonen av EØS-regelverket om legemidler og er viktig for å sikre raskere tilgang til legemidler og medisinsk utstyr.

Forordningen gir et rammeverk og prosedyrer for samarbeid om medisinske metodevurderinger (Health Technology Assessment – HTA). Forordningen omfatter fire hovedområder:

1. Felles evaluering av klinisk relativ effekt for legemidler med nye virkestoffer og innenfor nye terapiområder som godkjennes gjennom sentralprosedyre og for medisinsk utstyr i klasse IIb og III i henhold til forordning (EU) 2017/745 samt in vitro diagnostisk medisinsk utstyr i klasse D i henhold til forordning 2017/746.
2. Vitenskapelig rådgivning hvor utviklere av legemidler eller medisinsk utstyr kan søke råd fra HTA-myndigheter med hensyn til krav til dokumentasjon og data.
3. Identifisering av ny teknologi slik at disse på et tidlig stadium kan inkluderes i det felles samarbeidet.
4. Frivillig samarbeid på områder utenfor forordningens virkeområde.

EU4Health

I perioden 2022-2023 vil norsk deltagelse i EU's fjerde helseprogram være en viktig akse i samarbeidet med EU. Stortinget ga 2. juni 2021 samtykke til norsk deltagelse i EU's fjerde helseprogram EU4Health, og investeringen gir Norge tilgang til europeisk samarbeid om beredskap, håndtering av helsekriser og løsninger som bidrar til solide helsesystem og god folkehelse i Norge og Europa. I 2022 og 2023 vil

samarbeidet om beredskap og håndtering av grensekryssende helsetrusler stå sentralt. Samtidig arbeides det med en ny plan mot ikke-smittsomme sykdommer, med utvikling av systemer og digitale løsninger, forebyggende helsearbeid, kunnskapsdeling og innovasjon. Norge bidrar med rundt 200 millioner kroner i året til EU4Health, en investering som gjør at vi kan hente hjem både kunnskap, nettverk og finansiering.

Den europeiske kreftplanen

Den europeiske kreftplanen, [Europe's Beating Cancer Plan](#), ble lagt fram 3. februar 2021. Kreftplanen omhandler fire områder: Forebygging; innsats mot risikofaktorer, tidlig avdekking av kreft, diagnostisering og behandling og øke livskvalitet for kreftpasienter og overlevende. I alt er det øremerket 4 mrd. euro til oppfølging av strategien, blant annet fra EU4Health, Horisont Europa og Digital Europa. Dette bør komme oss til gode, både kreftforskningstiljøene, tjenesten, næringsliv og ikke minst våre innbyggere.

Samfunnsoppdraget på kreft, "Mission Cancer", ble lansert i september 2021 som en del av Horisont Europa. EU ser kreftplanen og samfunnsoppdraget på kreft i nær sammenheng. Det gjør også Norge og Norge deltar derfor i begge initiativene.

Disse to initiativene retter oppmerksomheten langt på vei på de samme områdene og mange av de samme tiltakene går igjen i de to initiativene. Samfunnsoppdraget fokuserer på internasjonalt prosjektsamarbeid for å ta forskning og innovasjon i bruk, mens kreftplanen er rettet på implementering av ny kunnskap og utviklingsarbeid.

Koronasertifikater

Da pandemien rammet, stengte Europa. I EUs samarbeidsorgan E-helsenettverket utforsket man mulighetene for datadeling på tvers av statene for å dokumentere en innbyggers vaksinstatus. Dette arbeidet ledet fram til EUs digitale koronasertifikat. EUs digitale koronasertifikat er i dag en enkel og sikker måte for å dokumentere den enkeltes borgers covid-19 status og har gjort gjenopprettet fri bevegelse innad i EU. EUs digitale koronasertifikat er gratis for innbyggerne og kan brukes både i digitalt og papirbasert format. EUs digitale koronasertifikat har vært et avgjørende element i Europas respons på covid-19-pandemien og har raskt blitt en standard i og utenfor Europa. Siden forordningen begynte å gjelde, er det utstedt mer enn 1,7 milliarder EU-digitale koronasertifikater. I tillegg til fri bevegelse mellom land bidrar også EUs digitale koronasertifikat i enkelte land til lettelse i smitteverntiltakene for de som er vaksinert og har bidratt til økt vaksinasjonsdekning. Samarbeidet på tvers av EU, og etter hvert med 35 andre stater og WHO, med koronasertifikatet, viser hvordan en kan få til en sikker, personvernvennlig løsning som følger personvernforordningen (GDPR) om minimalisering av data på en rask og effektiv måte. Samarbeidet i EU om EUs digitale koronasertifikat, inkludert behandling og innrulling av de 35 nye statene som har søkt opptak i ordningen pr. i dag, fortsetter i 2022 – 2023 og det er viktig og naturlig at Norge er en del av, og aktiv bidragsyter i, dette samarbeidet.

Europeiske referansenettverk

Europaparlamentets- og rådsdirektiv 2011/24/EU om anvendelse av pasientrettigheter i grensekryssende helsetjenester (pasientrettighetsdirektivet) ble vedtatt 9. mars 2011 og ble innlemmet i EØS-avtalen den 9. juli 2014. Direktivet omtaler etableringen av europeisk referansenettverk (ERN) i artikkel 12.

Formålet til ERN er å styrke europeisk samarbeid om høyspesialiserte helsetjenester og sjeldne sykdommer. Dette operasjonaliseres ved at det etableres formaliserte faglige nettverk som kan samarbeide om å innhente og spre kunnskap om forebygging, diagnostikk og behandling gjennom bl.a. etablering av felles kvalitetsregistre, forskning, kompetanseutvikling samt legge til rette for faglig dialog om behandling av enkeltpasienter (virtuelle konsultasjoner). ERN er særskilt viktig for behandling av sjeldne sykdommer og sjeldne kreftformer og kan derfor også bidra til å understøtte forskning og implementering av persontilpasset medisin i Europa. ERN regelverket trådte i kraft 10. mars 2014 og Norge har deltatt i arbeidet både i utarbeidelse av regelverket, og nå i implementering ved å blant annet deltakelse i ERN-styret. Internasjonalt samarbeid om pasienter med sjeldne diagnoser er sentralt i den første norske nasjonale strategien for sjeldne diagnoser som ble lagt frem i 2021. Norge har som ambisjon å være representert i alle de 24 ERN-nettverkene for å kunne gi norske pasienter tilgang til fagekspertisen som samles i nettverkene. ERN har siden 2016 hatt tre utlysingsrunder. Norge er fra 1. januar 2022 representert i 17 av 24 nettverk gjennom fullverdig eller assosiert medlemskap, en økning i deltakelse fra 8 nettverk.

Tobakk

Tobakksdirektiv 2014/40/EU med tilhørende gjennomføringsrettsakter ble etter lang forsinkelse vedtatt innlemmet i EØS-avtalen 4. februar 2022. Ikrafttredelse av EØS-komiteens beslutning avventer parlamentarisk samtykke fra Island. Helse- og omsorgsdepartementet, Helsedirektoratet, Legemiddelverket og Folkehelseinstituttet vil bruke 2022 på å forberede gjennomføringen, herunder nye ordninger for e-sigaretter, nye produkter, fjernsalg, utslipps- og ingrediensrapporteringer, helseadvarsler mv. EU har allerede startet et arbeid med å evaluere og revidere direktivet, og Norge bør delta aktivt med innspill på endringsbehov. Norge deltar også i Joint Action på tobakk, som dels handler om forbedret gjennomføring av direktivet og dels om hvordan landene kan komme lenger i sin tobakkspolitikk med siktemål på utfasing av tobakksepidemien.

Justis- og beredskapsdepartementet (JD)

Migrasjon

Migrasjonspolitikken har siden migrasjonskrisen i 2015/16 stått høyt på dagsorden i EU. Etter et mislykket forsøk på å reformere det felleseuropeiske asylsystemet (**CEAS**) i 2016, la Europakommisjonen i september 2020 frem et forslag til **asyl- og migrasjonspakt (Pakten)**. Selv om forslaget bestod av flere nye rettsakter og anbefalinger, var store deler en ren videreføring av forslag de hadde fremmet tidligere. Ifølge Kommisjonen skulle Pakten gi en mer helhetlig, balansert og forutsigbar europeisk tilnærming, hvor medlemslandenes ulike interesser ble ivaretatt.

I Pakten foreslår Kommisjonen tiltak på tre områder:

- i) samarbeid om migrasjonshåndtering og retur med land opprinnelses- og transitland for irregulær migrasjon mot Europa;
- ii) screening og hurtigprosedyrer på yttergrensene og;
- iii) fordeling av ansvaret for asylsøkere i tilfeller der medlemsland opplever særlig stort press på asylsystemet eller står i en krisesituasjon.

EUs medlemsland har til dels svært motstridene interesser, særlig gjelder det forslag om screening/hurtigprosedyrer ved Schengen yttergrense, og fordeling av asylsøkere mellom medlemslandene.

Pakten bærer preg av EUs ønske om at en mer helhetlig tilnærming resulterer i regelverk av mer tverrgående karakter. Det har blant annet medført at Schengen- og asylrelevante bestemmelser ikke lenger er adskilt, men kan være samlet i én og samme rettsakt. Det skaper utfordringer for land som Norge, som kun er tilknyttet deler av sakskomplekset. I Pakten har Kommisjonen altså gått vekk fra rendyrkede rettsakter basert på det traktatrettslige grunnlaget i enten Schengen- eller asylsamarbeidet. Samtidig har de forholdt seg til gjeldene tilknytningsavtaler på en slik måte at Kommisjonens forslag er i tråd med virkeområdet for norske forpliktelser, *noe Norge har støttet*. En utvikling hvor regelsett Norge er bundet av fremgår av samme rettsakt som regler Norge ikke er bundet av, kan by på økte tolkningsproblemer og uklarheter for de som skal praktisere regelverket. *Samtidig er det fra norsk side ønskelig å finne løsninger for å videreføre de sentrale elementene ved norsk tilknytning (Schengen og Dublin/EURODAC), selv om EUs regelverk fremover får en mer tverrgående karakter.*

Et annet utslag av EUs ønske om en helhetlig tilnærming til migrasjon, er økt fokus på sikkerhetsmessige og utenrikspolitiske aspekter. EU ønsker økt samarbeid med opprinnelses- og transitland, med tanke på forebygging av irregulær migrasjon, kapasitetsbygging og retur av personer uten lovlig opphold. EU har signalisert at de ønsker å bruke alle tilgjengelige verktøy for å bidra til at opprinnelsesland tar tilbake egne borgere som ikke har lovlig opphold i EU/Schengen. *Dette har blant annet resultert i at visumprosedyrer nå kan brukes som et verktøy for å oppnå bedret retursamarbeid fra tredjeland, noe Norge har støttet. Kommisjonen vurderer nå årlig relevante opprinnelsesland sitt samarbeid med retur, og Norge deltar i diskusjonen om eventuelle innstramminger i felles visumprosedyrer mot opprinnelsesland som samarbeider dårlig om retur.* Her involveres også EUs utenrikstjeneste, for å bedre dialogen om retursamarbeid med det aktuelle tredjelandene.

Når det gjelder sikkerhetsaspektet ved migrasjon er det økt bevissthet i EU knyttet til såkalt instrumentering av migrasjon. Det vil si at aktører i tredjeland har interesse av å bruke migranter som et verktøy mot EU/Schengen. Situasjonen som oppstod på grensen til Belarus vinteren 2021/22, anses som et klart eksempel på instrumentert migrasjon mot EU/Schengen. Ankomstene satte EUs yttergrensekontroll på prøve. Samtidig viste det at EU var villig til å rette betydelig innsats mot andre relevante opprinnelses- og transitland og private aktører, for å møte migrantstrømmene forut for ankomst til EUs yttergrense. I ettertid har Kommisjonen også fremmet forslag til endringer i Schengen-regelverket hvor de tar høyde for situasjoner hvor migranter brukes som et verktøy av andre. *Dette er en viktig problemstilling for Norge som et av landene som ligger langs EUs yttergrense mot øst.*

Samarbeid gjennom EØS-midlene

EØS-midlene bidrar til tettere justis- og innenrikspolitisk samarbeid mellom Norge og mottakerlandene. EØS-midlene støtter tiltak for å sikre velfungerende nasjonale asyl- og migrasjonssystemer, styrket kriminalomsorg, internasjonalt politisamarbeid og bekjempelse av kriminalitet, et effektivt rettsvesen og styrking av rettsstaten, forebygging av kjønnsbasert vold og vold i nære relasjoner, samt forebygging av katastrofer og bedre katastrofeberedskap.

Europeisk samarbeid om å forebygge og bekjempe vold mot kvinner og vold i nære relasjoner er en tverrgående satsing under EØS-midlene, hvor det største bidraget er i justis- og innenrikssektoren. Et

mer tilgjengelig rettsvern for kvinner er en sentral del av den norske innsatsen for å fremme rettsstatsprinsipper, demokrati og menneskerettigheter i Europa. I en tid med motstand mot kvinners rettigheter i flere land, vil Norge fortsette med å fremme og hegne om Europarådets standarder for arbeidet for å forebygge og bekjempe vold mot kvinner og vold i nære relasjoner gitt i Istanbulkonvensjonen. EØS-midlene skal brukes i tråd med konvensjonens standarder, som også danner plattformen for samarbeidsnettverket *SYNERGY Network against Gender-based and Domestic Violence*. Norge vil fortsette å koordinere nettverket i tett samarbeid med Europarådet. Nettverket gir mottakerlandene og norske aktører en arena for deling av erfaringer, strategier og tiltak for å forebygge og bekjempe denne formen for kriminalitet. Andre lands erfaringer er en vesentlig kilde til utvikling av tiltak på feltet i Norge.

Klima- og miljødepartementet (KLD)

Som ledd i Europas grønne giv er opp mot 50 basisrettsakter på klima- og miljøområdet under utvikling eller revisjon i innværende periode. Flere av disse er sektorovergrepene. Mye vil omfattes av EØS-samarbeidet, men ikke alt.

Klima

På veien til klimanøytralitet i 2050 har EU satt seg et 2030-mål. Dette var på 40 prosent før det ble forsterket til 55 prosent i 2020. I 2021 la Europakommisjonen frem en omfattende pakke med ulike lovforslag og initiativer som skal gjøre EU "Klar for 55" – målet, og som vil være gjenstand for forhandlinger og oppfølging i 2022 og 2023.

KLD har et særskilt ansvar for EUs klimaregelverk som legger viktige rammer for norsk klimapolitikk på tvers av sektorer. Gjennom vår klimaavtale med EU er Norge del av EUs klimaregelverk i perioden 2021 til 2030. Dette omfatter den såkalte innsatsfordelingsforordningen som fastsetter bindende nasjonale mål for utslippskutt i transport, jordbruk, avfall og bygg m.m., skog- og arealbruksregelverket som stiller krav om netto null utslipp på dette området og EUs kvotehandelsystem som setter et felleseuropeisk tak på utslippene fra industri, fossil kraftproduksjon, petroleum og luftfart. Under kvotesystemet er det også foreslått enkelte nye grep i form av henholdsvis kvoteplikt for CO₂-utslipp fra deler av maritim transport og et nytt separat kvotesystem for brensel til veitrafikk og oppvarming av bygninger.

Regjeringen har en positiv grunnholdning til Kommisjonens forslag under Klar for 55-pakken, herunder forsterket klimaregelverk. Norge følger tett med på utviklingen av regelverket og vurderer mulige konsekvenser for Norge. Hurdalsplattformen legger til grunn at Norge skal videreføre klimasamarbeidet med EU. Gjennom deltakelsen i dette EU-regelverket kan Norge sikre oppfyllelsen av sitt forsterkede klimamål for 2030. Spørsmålet om konkret videreføring av Norges klimaavtale med EU vil tas opp når klimaregelverket er vedtatt i EU.

Sirkulær økonomi – bærekraftige produkter og verdikjeder

EUs andre handlingsplan for sirkulær økonomi fra mars 2020 er ambisiøs og avgjørende for Europas mål om en klimanøytral, ressurseffektiv og konkurransekraftig økonomi.

Det viktigste nye grepet er utvikling av et forsterket produktrammeverk som skal gjøre produkter og verdikjeder for produkter i det indre marked mer bærekraftige og sirkulære. Produkter skal ha

bærekraftegenskaper som kvalitet, lang levetid, mulighet for reparasjon, egnethet for ombruk og materialgjenvinning, et gitt innhold av sekundær råvare, lavt klimafotavtrykk mv. Det kommer også krav til grønne offentlige anskaffelser for utvalgte områder som skal fremme sirkulær økonomi.

Som del av rammeverket for bærekraftige og sirkulære produkter skal økodesigndirektivet erstattes med en økodesignforordning som omfatter flere produktgrupper og -egenskaper enn energirelaterte produkter og energikrav, noe Norge har stilt seg positiv til. Det pågår også et viktig arbeid med å styrke forbrukerens rolle og rettigheter i den grønne omstillingen.

EU er samtidig i ferd med å styrke regelverk i hele livsløpet til syv utvalgte verdikjeder: elektronikk og IKT, batterier og kjøretøy, emballasje, plast, tekstiler, byggematerialer, og mat, vann og næringsstoffer. Norge har stilt seg generelt positiv til dette arbeidet, og støttet Kommisjonens forslag til ny batteriforordning som skal tjene som modell for regulering av andre verdikjeder. Med dette legges rammer for en europeisk batterisatsing som fremmer en sirkulær økonomi, nye arbeidsplasser og anstendige vilkår knyttet til mineralutvinning.

Norge samarbeider med EU for å redusere miljøkonsekvenser av plastprodukter og fremme en mer sirkulær økonomi for plast i Europa og globalt. Det jobbes for å forby tilsatt mikroplast i en rekke ulike produkter og finne effektive tiltak mot utilsiktede utslipp av mikroplast fra bruk og slitasje. EU er en viktig samarbeidspartner for Norge i forhandlingene om en global plastavtale under FNs miljøforsamling.

EU har i de senere år økt ambisjonsnivået betydelig i en rekke avfallsdirektiver. Det er innført ambisiøse bindende mål for materialgjenvinning på en rekke områder, skjerpede krav til produsentansvar og nye virkemidler er satt inn mot engangsprodukter av plast. Arbeidet med å videreutvikle EUs avfallspolitikk fortsetter i 2022 og 2023. Det pågår blant annet en revisjon av regelverket om grensekryssende transport av avfall, hvor formålet er å skjerpe reglene for eksport av avfall ut av EU samtidig som grensekryssende handel med avfall til materialgjenvinning innenfor EUs egne grenser skal bli enklere. Revisjonen kan påvirke norsk import- og eksportpraksis på avfallsområdet. Europakommisjonen legger frem forslag til endringer i det overordnede rammedirektivet for avfall i 2023.

Norge følger også tett med på Kommisjonens forslag til nytt regelverk for avskogingsfrie produkter og råvarer. Dette ble lagt frem i november 2021 med formål å sikre at bare avskogingsfrie og lovlig produserte produkter skal være tillatt i det indre marked. Her fastsettes krav til de som omsetter og de som importerer soya, storfekjøtt, palmeolje, tømmer, kakao og kaffe og noen bearbejdede produkter, som treprodukter, lær, sjokolade og møbler på det europeiske markedet. Det norske klima- og skoginitiativet er med og gjør Norge til en interessant dialogpartner for EU i dette arbeidet.

[Oppfølging av EUs nye kjemikaliestrategi og visjonen om null forurensing](#)

Den sirkulære økonomien må utvikles innenfor rammen av et strengt kjemikalierregelverk og de farligste stoffene må tas ut av kretsløpet når avfallet skal materialgjenvinnes til nye produkter.

Gjennom EØS-avtalen er Norge del av verdens mest omfattende kjemikalierregelverk hvor formålet er å beskytte helse og miljø. Dette setter strenge krav for innhold av miljøgifter og andre farlige stoffer i produktene vi bruker, og omfatter regulering av produksjon og utslipp av slike stoffer. Norge jobber aktivt for å sikre en ambisiøs videreutvikling av EUs kjemikaliepolitikk, noe som også er nedfelt i norsk handlingsplan for et giftfritt miljø 2021-2024.

EUs kjemikaliestrategi for bærekraft fra 2020 samsvarer godt med norske prioriteringer og ambisjoner. Strategien har som mål å sikre et giftfritt miljø. De europeiske kjemikalierregelverkene skal forenkles og styrkes og det kommer svært mange endringer som også vil gjelde i Norge. Det legges vekt på å fase ut de mest skadelige helse- og miljøfarlige stoffene raskere, noe som også er høyt prioritert fra norsk side. Flere reguleringsforslag fra Norge er i prosess i EU. Norske miljømyndigheter har som fanesak at perfluorerte stoffer (PFAS-er) skal fases ut og samarbeider med fire andre land om generelt forbud mot all produksjon og bruk av PFAS-er i Europa. Norge er også særskilt opptatt av miljøgifter og andre helse- og miljøfarlige stoffer i plast. Det er behov for mer kunnskap om tilsetningsstoffene som brukes i plasten, selve plastmaterialet (polymere), og hvordan farlige stoffer transporteres i miljøet med plastavfall og mikroplast. Dette vil gi grunnlag for å fremme forslag om å forby eller på annen måte regulere slike stoffer.

Norge har over tid vært pådriver for globale reguleringer på kjemikalieområdet med EU som vår nærmeste allierte. I kraft av EØS økonomiske tyngde er vårt felleseuropeiske regelverk med på å sette globale standarder der de globale konvensjonene fortsatt er fragmenterte.

I 2021 la Kommisjonen frem en handlingsplan for null forurensning. Denne er bygget opp rundt en visjon om at det innen 2050 ikke lenger skal forekomme helse- og miljøskadelig forurensning av luft, vann og jordsmonn. Støyforurensning og marint miljø inngår også i denne planen. Handlingsplanen tar for seg bredden av eksisterende miljøregelverk av betydning for forurensning. Det ligger blant annet an til en innskjerping av grenseverdier for luftkvalitet, som Norge er positiv til. Norge følger også tett med på revisjonen av industriutslippsdirektivet. Handlingsplanen varsler samtidig et løft for bedre gjennomføring og overholdelse av eksisterende miljøregelverk i EU, herunder forbedret styring og overvåking av forurensningspolitikken. Norge deltar i diskusjoner om denne typen problemstillinger på europeisk nivå, selv om det delvis faller utenfor det formelle EØS-samarbeidet.

EU jobber også for å bevare og gjenopprette økosystemer og naturmangfold i Europa. Det er til dette formål foreslått forpliktende mål for vern, bevaring og restaurering av natur, samt innføring av flere nye regelverk og økonomiske virkemidler. Deler av dette kan være relevant for Norge selv om naturvern er holdt utenfor EØS-avtalen.

FuelEU Maritime

Norge støtter en aktiv politikk for forutsigbar innfasing av alternativt bærekraftig drivstoff i maritim sektor. Formålet er å øke bruken av fornybare energikilder og lavutslippsdrivstoff i maritim sektor.

Forslaget til Fuel EU Maritime forordningen inneholder krav til at årlig gjennomsnittlig utslippsintensitet i energi- og drivstoffmiksen brukt om bord på skip gradvis skal reduseres fra -2 % i 2025 til -75% i 2050. Videre foreslås at fra 1. januar 2030 skal container- og passasjerskip i havn under EU medlemskaps jurisdiksjon kolbe seg til landstrøm og utelukkende benytte landstrøm til å dekke energibehovet om bord mens det ligger til kai. Unntak gjelder blant annet for skip som ligger til havn i mindre enn to timer, skip som bruker nullutslippsteknologi om bord og skip som gjør uplanlagte anløp på grunn av sikkerhetsårsaker.

Forordningen foreslås gjort gjeldende for skip på over 5000 brutto tonn, uavhengig av flaggstatstilhørighet, men foreslås ikke å gjelde for krigsskip, støttefartøy, fiskefartøy, trebåter, båter uten maskinell framdrift og statlige skip som ikke brukes for kommersielle formål.

Det er utarbeidet et foreløpig posisjonsnotat. Det ligger på regjeringens hjemmeside: [Maritim sektor - FuelEU Maritime - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/tema/maritim-sektor-fuelEU-maritime)

KLD er ansvarlig for regelverket. NFD følger og gir innspill til arbeidet.

Inkludering av skipsfart i ETS

Kommisjonen har lagt fram forslag til endringer i kvotehandelssystemet for klimautslipp. Det foreslås blant annet at skipsfarten inkluderes. Kvoteplikten omfatter alle CO2 utslipp fra skip som går mellom havner i EU, halvparten av CO2 utslippene fra reiser mellom EU havn og tredjeland, og alle CO2 utslipp fra skip som ligger til kai en EU-havn. Skip som transporterer varer eller passasjerer over 5000 BT vil omfattes.

Det legges opp til en gradvis innfasing av kvoteplikten i perioden 2023 til 2025, og først i 2026 vil det være kvoteplikt for 100% av verifiserte utslipp.

KLD er ansvarlig for regelverket. NFD følger og gir innspill til arbeidet.

Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD)

Europapolitisk Forum

KDD leder arbeidet med Europapolitisk Forum, sammen med UD og i samarbeid med Sametinget og KS. Forumet er en arena for politisk dialog om aktuelle og relevante europapolitiske saker mellom forvaltningsnivåene. Forumet skal være en kanal for å forankre regjeringens europapolitikk i kommunesektoren og Sametinget, og skal være en kanal for innspill fra disse aktørene på viktige europapolitiske områder til regjeringen. Forumet hadde møte 9. mars i 2022 med EUs grønne giv som hovedsak. Det er planlagt møte i forumet sent høsten 2022, og et møte i 2023.

Midtveisevaluering av regionalstøttekartene

Europakommisjonen har varslet at det skal gjennomføres en midtveisevaluering av regionalstøttekartene i 2023. Disse virkeområdene bestemmer bl.a. hvor regjeringen kan gi differensiert arbeidsgiveravgift og distriktsrettet investeringsstøtte. Den differensierte arbeidsgiveravgiften er et hovedvirkemiddel i distriktspolitikken. KDD og regjeringen vil følge revisjonen tett og arbeide for at ordningen er mest mulig tilpasset Norges behov og interesser.

«Small Places Matter»

Under EUs Territorial Agenda 2030 leder Norge en pilot som heter «Small Places Matter». Prosjektet har som mål å bidra i utviklingen og forståelsen hvilken rolle småbyer har i Europas utvikling. Dette arbeidet vil fortsette i 2023 i samarbeid med de andre deltakerlandene Tyskland, Polen, Finland, Irland, Sveits, Sverige, Romania og med deltakelse fra Kommisjonen (DG AGRI og DG REGIO).

IKT/Digitalisering

Kommunal- og distriktsdepartementet vil fortsette arbeidet med å følge opp saker som er del av EUs strategi for et digitalt Europa. Arbeidet foregår gjennom å utarbeide posisjoner, svare på høringer og

delta i relevante ekspertgrupper og komiteer. Norge vil fortsette å følge utviklingen tett og bidra med norske erfaringer og synspunkter, for å fremme et sikkert og effektivt indre marked for datatjenester i Europa.

Som en sentral del av EUs nye digitale strategi, la Europakommisjonen i desember 2020 frem forslag til regelverkspakke om digitale tjenester. Forslaget består av forordningen om digitale tjenester (DSA) og forordningen om digitale markeder (DMA), og skal regulere tilbydere av ulike digitale tjenester, som e-handelstjenester, sosiale medier og digitale plattformer. Målet med den foreslåtte reguleringen er å skape et tryggere digitalt rom hvor grunnleggende rettigheter for alle brukere av digitale tjenester sikres, og å skape like vilkår for å fremme innovasjon, vekst og konkurransekraft, både i det indre marked og globalt.

DSA skal blant annet styrke mekanismene for fjerning av ulovlig innhold og gi mer effektiv beskyttelse av brukernes grunnleggende rettigheter på nettet, inkludert ytringsfriheten, gi større demokratisk kontroll og oversikt over plattformer, og skal redusere risiko for manipulasjon og desinformasjon. DMA innebærer en særskilt ex-ante konkurranseregulering av de aller største digitale plattformene som fungerer som såkalte portvoktere, og skal bidra til en mer åpen og rettferdig plattformøkonomi, og hindre adferd som er skadelig for konkurransen og forbrukerne.

KDD har etablert en interdepartemental arbeidsgruppe hvor berørte departement og tilsyn deltar, som har arbeidet frem norske synspunkter på EUs arbeid med DSA og DMA. Det ble også hentet inn synspunkter fra andre norske interessenter, blant annet fra Amnesty International Norge og Schibsted. Sammen med Island og Liechtenstein ble det høsten 2021 utarbeidet to felles EØS/Efta-posisjoner på henholdsvis DSA og DMA som ble oversendt EU. I tillegg fremmet regjeringen i februar 2022 en egen norsk posisjon til DSA med forslag om et forbud mot adferdsbasert markedsføring rettet mot barn og unge.

Europaparlamentet og Rådet oppnådde i slutten av 25. mars 2022 politisk enighet om DMA og 23. april politisk enighet om DSA. Endelig vedtakelse av de to forslagene forventes etter sommerferien og forordningene vil gjelde seks måneder etter publisering i Official Journal. DSA og DMA er for tiden til vurdering i EØS/Efta-landene og det vil bli foretatt en endelig vurdering av hvorvidt forordningene er EØS-relevante og akseptable når de er endelig vedtatt. Dersom det konkluderes med at rettsaktene er EØS-relevante og akseptable, og dermed skal innlemmes i EØS-avtalen, vil forordningene inkorporeres (dvs. gjennomføres ord for ord) i norsk rett.

Andre initiativer som KDD vil fortsette å følge opp i 2022, er EUs forslag til felleseuropeisk visjon for digital omstilling, «Veien mot det digitale tiåret», samt EUs regulering av dataforvaltning og -bruk. I 2020 la EU fram en omfattende datastrategi. Formålet med datastrategien er å fremme EU som en ledende aktør i det datadrevne samfunnet. For å oppnå dette formålet har EU vedtatt flere regelverk, herunder *Data Governance Act* (datastyringsforordningen) og *Free Flow of Non-Personal Data Regulation* (FFD-forordningen). Formålet med FFD-forordningen er å fjerne nasjonale hindringer for å sikre fri flyt av andre opplysninger enn personopplysninger i EU. KDD forbereder implementering av forordningen i nasjonal rett.

Stortinget besluttet i juni 2021 at Norge skal delta i Programmet for et digitalt Europa (DIGITAL) 2021–27. DIGITAL er EUs program for digital omstilling og bruk av innovative digitale teknologier i samfunn og næringsliv. Programmet har som mål å etablere EU som en pådriver i den digitale transformasjonen, og bygge kapasitet innen framtidsrettede digitale teknologier som forventes å ha stor betydning for vekst og sysselsetting i Europa de neste årene. Satsingsområdene i DIGITAL er anvendelse av digitale teknologier og løsninger, tungregning, kunstig intelligens, cybersikkerhet og avanserte digitale ferdigheter. DIGITAL brukes aktivt for å møte viktige samfunnsutfordringer. I tillegg skal programmet nå utvides til å omfatte en stor satsing på halvlederteknologi (microchips). EU vil på den måten styrke kriseberedskapen og redusere avhengigheten av tredjeland. KDD har det overordnede ansvaret for oppfølging av norsk deltakelse i DIGITAL og vil prioritere dette arbeidet i 2022.

KDD har implementert EUs direktiv om tilgjengelighet av nettsider og applikasjoner (WAD). Dette har resultert i en revidert versjon av forskrift om universell utforming av IKT-løsninger, med økte krav til offentlig sektor. Direktivets krav om synstolkede videoinnhold for offentlige organer, er imidlertid unntatt inntil videre. KDD er også i ferd med å implementere EUs tilgjengelighetsdirektiv (EAA).

KDD følger også opp Kommissjonens initiativer for revisjon av EUs regelverk om viderebruk av offentlige data (åpne data-direktivet). I forbindelse med implementering av dette direktivet jobbes det også med en gjennomføringsrettsakt som skal utpeke datasett med høy verdi som skal gjøres gratis tilgjengelig.

KDD følger videre opp arbeidet i EU med revisjon av eIDAS-forordningen. Formålet med revisjon av eIDAS-forordningen er å sikre tilgang til sikre og pålitelige eID-er som kan brukes på tvers av landegrensene i EU/EØS. Forslaget innebærer bl.a. en plikt for medlemslandene til å utstede en digital «lommebok» (digital wallet) med eID på sikkerhetsnivå høyt.

Kommisjonen har nylig fremmet forslag om Data Act (dataforordningen). Data Act er en forordning som regulerer hvem som kan bruke og ha tilgang til data som produseres av «Internet of Things» (IoT) i EU, på tvers av sektorer. Formålet er å sikre et rettferdig digitalt miljø, bidra til et konkurransedyktig datamarked, øke mulighetene for datadrevet innovasjon og tilgjengeliggjøre denne typen data for alle. KDD vil følge opp dette initiativet.

KDD bidrar også i oppfølgingen av IKT og digitalisering under EU-programmet Horisont Europa.

Kommisjonen har varslet revisjon av bredbåndsutbyggingsdirektivet fra 2016. Et forslag forventes lagt frem andre kvartal 2022. Bredbåndsutbyggingsdirektivet skal legge til rette for og intensivere utbygging av høyhastighetsnett ved å redusere kostnadene ved utbygging av nett gjennom et sett av harmoniserte virkemidler. Direktivet er gjennomført i norsk rett gjennom bredbåndsutbyggingsloven og en eventuell revisjon av direktivet vil trolig medføre behov for endring av loven.

Europakommisjonen la i januar 2017 fram forslag til nytt regelverk om kommunikasjonsvern. Det har tatt tid å komme til enighet om en posisjon i Rådet og trilogforhandlingene startet først høsten 2021. Forhandlingene pågår fortsatt og det er usikkert når det kan forventes enighet. Norge støtter formålet om å oppnå god og effektiv beskyttelse av konfidensialitet i elektronisk kommunikasjon og er positive til Kommisjonens forslag til nytt regelverk. Gjeldende kommunikasjonsvern direktiv er gjennomført i ekomloven og en revisjon av regelverket vil nødvendiggjøre endringer i nasjonal lovgivning. KDD følger forslaget tett og har aktivt søkt å spille inn synpunkter til forslaget underveis i prosessen.

EU Urban Agenda

Urban Agenda er forumet for europeisk bypolitikk, der EU-institusjonene møter medlemsland, byer og interesseorganisasjoner knyttet til byutvikling. KDD representerer Norge i samarbeidet, og flere norske kommuner er involvert i tematiske nettverk/partnerskap under Urban Agenda. Samarbeidet ble i 2021 revitalisert med et nytt arbeidsprogram, Ljubljana-avtalen. Det vil de kommende årene opprettes nye nettverk og samarbeidsflater under Urban Agenda. Temaene for samarbeid er aktuelle problemstillinger som klima, grønn omstilling, smarte byer, demografiutfordringer, mobilitet, boligpolitikk og helse i byer. Urban Agenda er et viktig bidrag i å fremme og videreutvikle politikk og løsninger for byer i Europa.

Horisont Europa – partnerskap og samfunnsoppdrag (Mission) på urbane spørsmål

Partnerskapet Driving Urban Transitions

Norge deltar i partnerskapet Driving Urban Transitions som har oppstart i 2022, og en varighet på syv år. KDD og Norges Forskningsråd representerer Norge. Partnerskapet er et forsknings- og innovasjonssamarbeid mellom en rekke land, og med samfinansiering fra EU. Det bygger på samarbeidet i JPI Urban Europe som ble etablert under Horisont 2020. Forsknings- og innovasjonssamarbeidet vil være knyttet til bærekraftige løsninger innenfor de tre faglige pilarene energi, transport og sirkulærøkonomi.

Samfunnsoppdraget Klimanøytrale og smarte byer

Europakommisjonen har lansert fem samfunnsoppdrag under Horisont Europa. Samfunnsoppdragene skal bidra til å løse store samfunnsutfordringer innen 2030 ved å sette ambisiøse, men realistiske mål. De skal involvere en stor bredde av aktører fra FoU-sektoren, næringsliv, utdanningsinstitusjoner, innbyggere og myndigheter.

Under samfunnsoppdraget Klimanøytrale og smarte byer ønsker Kommisjonen å få etablert minst 100 klimanøytrale byer innen 2030. Samtidig skal byene fungere som innovasjons- og demonstrasjonsaktører for andre byer. KDD har hovedansvaret for å følge opp dette samfunnsoppdraget på departementsnivå, i nært samarbeid med Klima- og miljødepartementet og virkemiddelaktørene Norges Forskningsråd og Innovasjon Norge. Syv norske byer meldte inn sin interesse for å bli en av de klimanøytrale byene innen fristen i januar 2022. 28. april 2022 annonserte Kommisjonen at de tre norske byene Oslo, Trondheim og Stavanger er blant de 112 som ble valgt ut. Videre nasjonal oppfølging vil ses i sammenheng med oppfølging av samfunnsoppdraget på klimatilpasning.

Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD)

EU's strategier og handlingsplaner for rettigheter, likestilling- og ikke-diskriminering

Samarbeidet i EU er tuftet på grunnleggende rettigheter og likebehandling for enkeltindividet uavhengig av kjønn, etnisitet, religion eller livssyn, nedsatt funksjonsevne eller seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.

Europakommisjonens strategier og handlingsplaner for likestilling og ikke-diskriminering setter rammene for EU/EØS-samarbeidet på politikkområdet. Norske erfaringer fra familie, likestillings- og ikke-diskrimineringspolitikken er etterspurte i dette samarbeidet. EU's strategier og handlingsplaner er ikke et alternativ til nasjonale handlingsplaner – og begrenser ikke det nasjonale handlingsrom, men kan

representere en merverdi til nasjonal politikkutvikling når det gjelder å finne strategiske svar og gjennomføre målrettede tiltak rettet mot felles utfordringer hvor grunnleggende rettigheter og like muligheter er truet eller diskrimineres. EU-kommissær for likestilling og ikke-diskriminering Helena Dalli har som uttalt målsetting å integrere likestillingsperspektivet i alle politikkområder og samfunnssektorer. Rettigheter, likestilling og ikke-diskriminering står høyt på den europeiske dagsorden og Kommisjonen under president Ursula von der Leyen lanserte i 2020 en rekke strategier og handlingsplaner med relevans for flere diskrimineringsgrunnlag hvor også Norge fortsatt har en rekke utfordringer; [EUs LHBTIQ likestillingsstrategi \(2020-2025\)](#), [EUs handlingsplan mot rasisme \(2020-2025\)](#); [EUs strategi for styrket gjennomføring av grunnleggende rettigheter \(EU Charter of Fundamental Rights\)](#). [EU strategi om rettigheter for personer med funksjonsnedsettelse \(2021-2030\)](#).

Det er således mange fellestrekk mellom EU og Norge når det gjelder utfordringer og muligheter som er identifisert i EUs strategidokumenter og regjeringsplattformen angående det å bekjempe diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion, fremme av universell utforming og likestilling for personer med funksjonsnedsettelse, samt målet for et mer likestilt utdannings- og arbeidsmarked.

Informasjonsdeling og erfaringsutveksling om politikk- og regelutvikling og programsamarbeid om grunnleggende rettigheter, likestilling og ikke-diskriminering vil således både komme norske og europeiske partnere til gode. Regjeringen har som ambisjon å føre en aktiv europapolitikk, og KUD vil fortsette å spille en konstruktiv rolle i de av EUs samarbeidsfora for rettigheter, likestilling og ikke-diskriminering hvor Norge er representert.

[EUs tilgjengelighetsdirektiv \(EAA\)](#)

European Accessibility Act (EAA) skal både skape bedre flyt av varer og tjenester i det indre marked samt sikre like rettigheter for personer med funksjonsnedsettelse, og samtidig bidra til bedre tilgjengelighet av visse varer og tjenester i det felleseuropeiske markedet.

Direktivet har således både et indre markedsperspektiv og et rettighetsperspektiv. Direktiv (EU)2019/882 om tilgjengelighet til varer og tjenester for personer med funksjonsnedsettelse har som formål å gjøre sentrale produkter og tjenester mer tilgjengelig for forbrukerne, og således bidra til et mer inkluderende samfunn og uavhengighet for personer med nedsatt funksjonsevne. Direktivet er sektorovergripende og omfatter blant annet følgende varer og tjenester: minibanker, datamaskiner, digitalt utstyr, audiovisuelle tjenester, banktjenester og e-handel. Direktivet ble vedtatt 17. april og publisert i EUs Official Journal 7. juni 2019 og er til vurdering i Norge og de øvrige EØS/Efta-statene. Direktivforslaget (2015) har vært på høring i Norge (2016) og det er avgitt en EØS/Efta uttalelse (2017). Kultur- og likestillingsdepartementet har innhentet to juridiske utredninger og en samfunnsøkonomisk analyse knyttet til gjennomføring av tilgjengelighetsdirektivet. Departementet har utarbeidet et lovforslag som gjennomfører direktivets krav i norsk rett, som har vært på høring. Direktivet anses EØS-relevant. Direktivet er sektorovergripende og berører flere departementer. Det er mange aktører og hensyn å ta og koordinering og organisering er krevende.

[Direktivforslag om Likelønn](#)

Forslag til europaparlaments- og rådsdirektiv for å styrke anvendelsen av prinsippet om likelønn mellom kvinner og menn for likt arbeide av samme verdi gjennom åpenhet om lønn og håndhevingsmekanismer.

Europakommisjonen foreslo 4. mars 2021 et direktiv om å styrke anvendelsen av likelønnsprinsippet gjennom åpenhet om lønn og et sett håndhevingsmekanismer. Kommisjonen ønsker å innføre felles standarder for åpenhet omkring lønn og lønnsfastsettelse hvor arbeidstagere kan gjøre sin rett til likelønn gjeldende. Kommisjonen ønsker videre å fremme lik praktisering av nøkkelbegreper for likelønn i et felleseuropeisk arbeidsmarked og at det etableres håndhevelsesmekanismer for etterlevelse av standardene. Kultur- og likestillingsdepartementet (KUD) har koordineringsansvaret for å følge opp direktivet fra norsk side.

Forslaget er i prosess i EU ved at Rådet og Europaparlamentet har mottatt Kommisjonens direktivforslag til behandling. Saken behandles i spesialutvalget for personbevegelse, arbeidsliv og arbeidsmiljø, og i EØS-sammenheng er direktivforslaget forankret i Eftas arbeidsgruppe for likestilling, ikke-diskriminering og familiepolitikk (Efta WG).

Direktivet er omtalt i eget [EØS-notat](#) og figurerer på den halvårlige informasjonslisten til Stortinget for EØS-relevant regelverk. De viktigste bestemmelsene i Europakommisjonens forslag til et felles europeiske likelønnsdirektiv:

- pålegger medlemslandene å fastsette instrumenter og metoder for å vurdere og sammenligne arbeid av lik verdi
- gir regler om datainnsamling og offentliggjøring av lønnsopplysninger, slik at arbeidstakere kan sammenligne lønnsopplysninger mellom arbeidsgivere, sektorer og regioner. Dette skal skje gjennom et nasjonalt overvåkingsorgan
- foreslår regler om felles lønnsvurdering som skal gjelde for arbeidsgivere med minst 250 arbeidstakere
- sanksjoner dersom arbeidsgiver ikke følger opp

Kultur- og likestillingsminister Anette Trettebergstuen fremholdt i sitt innlegg på EUs likestillingsministerkonferanse 31. januar 2022 at Kommisjonens initiativ for fremme av likelønn i Europa var viktig, riktig og i tråd med den norske aktivitets- og redegjøringsplikten (ARP). Samtidig understreket hun at et hvert initiativ på europeisk nivå måtte involvere partene i arbeidslivet og ikke gå på bekostning av deres uavhengighet når det gjelder å fremforhandle og/eller fastsette lønn.

Direktivet forventes vedtatt i EU i løpet av 2022/2023.

Likestillings- og diskrimineringsombudenes rolle og uavhengighet

Legislative initiative on binding standards for Equality Bodies

I tråd med Europakommisjonens arbeidsprogram for 2022 arbeider Kommisjonen i samarbeid med EUs medlemsland og Norge i regi av EUs høynivågruppe for Ikke-diskriminering, likestilling og mangfold på et felleseuropeisk initiativ som skal styrke likestillings- og diskrimineringsombudenes rolle, funksjon og uavhengighet i Europa.

De europeiske ombudene er organisert i et nettverk EQUINET, viss hovedfunksjon er å fremme grunnleggende rettigheter, likestilling og ikke-diskriminering for enkeltindividet uavhengig av alder, funksjonsevne, kjønn og kjønnsidentitet, seksuell orientering, rase & etnisk bakgrunn, religion eller tro.

«En likestilt og sosialt inkluderende Union» er således en viktig forutsetning for en bærekraftig og demokratisk samfunnsutvikling.

Til tross for at dette er nedfelt i EUs traktatgrunnlag gjennom EUs Charter for grunnleggende rettigheter rapporterer en rekke sårbare grupper om økt diskriminering, hatefulle ytringer og voldsutøvelse. Ombudenes mandat, myndighet, ledelse, uavhengighet og ressurstilgang er under press flere steder og det har oppstått betydelige forskjeller mellom ombudenes funksjon og gjennomslagskraft blant EUs medlemsland.

Kommisjonens anbefalinger om standarder og retningslinjer for ombudsfunksjon (2018) har vist seg ikke å være tilstrekkelig til å styrke ombudets rolle, funksjon eller uavhengighet i flere av medlemslandene.

Kommisjonen forventer å kunne fremme et direktiv med minimumskrav til ombudsfunksjonen i løpet av 2022.

Kreativt Europa - EUs kultur- og medieprogram

Kreativt Europa (2021-2027) er EUs rammeprogram for kulturell og kreativ sektor. Norge deltar i programmet i inneværende periode, noe som gir norske kulturaktører og institusjoner tilgang til den 38. største europeiske samarbeidsarenaen der nærmere 40 land nå deltar. Deltakelsen gir verdifullt europeisk samarbeid med muligheter til finansiering, faglig utvikling, publikumsutvikling og nettverk.

Programmet består av to hoveddeler: kultur og media, som skal (1) fremme samarbeid om kulturelt og språklig mangfold og kulturarv og (2) fremme konkurranseevnen i kulturell og kreativ sektor.

Programmet tilskrives en viktig rolle i gjenoppbyggingen av den hardt rammede kultursektoren etter koronapandemien. Programmets tredje del er tverrsektoriell, adresserer nyhetsmedier og skal fremme demokrati, uavhengig presse, mediemangfold og ytringsfrihet.

EU-direktiv mot rasisme

Direktiv 2000/43/EF om gjennomføring av prinsippet om likebehandling av alle uavhengig av rase eller etnisk opprinnelse (EUs rasediskrimineringsdirektiv).

EUs rasediskrimineringsdirektiv er ikke innlemmet i EØS-avtalen, men direktivets bestemmelser er i praksis gjennomført i likestillings- og diskrimineringsloven av 2017.

Europakommisjonen mener at tiden er inne til en oppdatering av flere av direktivets bestemmelser. En oppdatering av direktivet vil således være relevant for Norge selv om direktivet ikke formelt er innlemmet i EØS-avtalen.

Kommisjonen har våren 2022 lansert en åpen høring om erfaringene knyttet til EUs rasismedirektiv til med fokus på:

- diskriminering basert på rasisme eller etnisk opprinnelse
- synspunkter på direktivets saklige virkeområdet
- mulighetene for å styrke beskyttelsen mot diskriminering

Jfr.: [report on the application of the racial equality directive and the employment equality directive en.pdf \(europa.eu\)](#)

Kulturarv: Direktiv 2014/60/EU om tilbakelevering av kulturgjenstander

Norge deltar i EUs arbeid om ulovlig utførte kulturgjenstander innen EØS. EUs ekspertgruppe arbeider med gjennomføring av direktiv 2014/60/EU om tilbakelevering av kulturgjenstander. Et viktig verktøy for

EUs samarbeid om tilbakelevering av kulturgjenstander og gjennomføring av direktivet er EUs system for kommunikasjon og informasjonsutveksling (IMI).

Nye direktiver på opphavsrettsområdet

I Europakommisjonens strategi for et digitalt indre marked (DSM-strategien) ble det varslet en reform av opphavsretten på europeisk nivå. Med forankring i strategien vedtok EU 17. april 2019 to nye direktiver om opphavsrett. Direktiv (EU) 2019/790 om opphavsrett og nærstående rettigheter i det digitale indre marked (digitalmarkedsdirektivet) har som formål å gjennomføre en ytterligere harmonisering av lovgivningen om opphavsrett og nærstående rettigheter i det indre marked, særlig når det gjelder digital og grensekryssende bruk av beskyttet innhold. Direktiv (EU) 2019/789 om regler for utøvelse av opphavsrett og nærstående rettigheter som gjelder for visse av kringkastingsselskapers nettoverføringer og videresending av radio- og TV-programmer (nett- og videresendingsdirektivet) har som formål å øke tilgangen til kringkastingsprogrammer fra andre medlemsstater ved å lette klarering av opphavsrettslig beskyttet innhold i slike programmer. Rettsaktene er EØS-relevante, men er foreløpig ikke innlemmet i EØS-avtalen. KUD vil i 2022/2023 fortsette arbeidet med å gjennomføre direktivene i norsk rett. På opphavsrettsfeltet er det et sterkt nordisk lovsamarbeid. Det legges opp til at arbeidet skjer i tett dialog med de andre nordiske landene.

Endringsdirektivet til direktivet om audiovisuelle tjenester (AMT-direktivet)

Som en del av Europakommisjonens strategi for et digitalt indre marked (DSM) la Kommisjonen frem et forslag til endringsdirektiv til AMT-direktivet (direktiv 2010/13/EU) i 2016. Våren 2018 ble det oppnådd enighet i trilogforhandlingene mellom Rådet og Europaparlamentet, og endringene ble vedtatt høsten 2018. Hovedelementene i endringsdirektivet er bl.a. krav om at audiovisuelle bestillingstjenester skal bestå av minst 30 prosent europeisk programinnhold og enkelte nye bestemmelser om videodelingsplattformtjenester. Videre inneholder direktivet bl.a. også mer fleksible reklameregler for fjernsyn. Endringsdirektivet er EØS-relevant, men er ikke enda innlemmet i EØS-avtalen. KUD har startet et arbeid for å gjennomføre direktivet i norsk rett, og tar sikte på å legge frem et høringsnotat med forslag til gjennomføring av direktivet i norsk rett våren 2022.

Kunnskapsdepartementet (KD)

I juni 2021 ble det lagt frem en [strategi for norsk deltakelse i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet](#) og en [strategi for norsk deltakelse i Horisont Europa og Det europeiske forskningsområdet](#). Strategiene fastsetter mål for norsk deltakelse i det europeiske samarbeidet for perioden frem til 2027 og presenterer innsatsområder og tiltak som skal bidra til at Norge får godt utbytte av deltakelsen. Kunnskapsdepartementet vil i 2022 og 2023 samarbeide nært med relevante departementer og virkemiddelaktører om oppfølgingen av målene i strategien.

Norge deltar i det europeiske forsknings-, innovasjons- og utdanningssamarbeidet på grunnlag av EØS-avtalen. Avtalen inneholder bestemmelser om betingelsene for EØS/Efta-statenes deltakelse i programmene og i komiteer og ekspertgrupper. Vi opplever fra norsk side tilfeller av mangelfull etterlevelse av, eller forståelse for, rettighetene i EØS-avtalen. Kunnskapsdepartementet vil ha høy oppmerksomhet på etterlevelse av EØS-avtalens rettigheter i 2022 og 2023 og vil i samarbeid med blant

annet EU-delegasjonen drive opplysningsarbeid og følge opp tilfeller av mangelfull etterlevelse av rettighetene overfor EUs institusjoner.

Forsknings- og innovasjonssamarbeid

Norge har deltatt aktivt i arbeidet med å utvikle Det europeiske forskningsområdet (ERA) siden det ble lansert av EU i år 2000. Fra 2020 har det vært en fornyet satsing på ERA. Norge vil videreføre den aktive deltakelsen i utvikling og gjennomføring av europeisk kunnskapspolitikk. Relevante departementer og virkemiddelaktører skal delta aktivt i et nytt ERA Forum med undergrupper og andre fora som vil etableres, både med sikte på å medvirke til utvikling og gjennomføring av politikk og tiltak for Det europeiske forskningsområdet og for å dra nytte av erfaring og læring i nasjonal politikktutvikling. Prioriteringene i ERA er relevante for mange norske forsknings- og innovasjonsaktører. Kunnskapsdepartementet vil derfor arbeide for at ERA når ut til og involverer et bredt sett med aktører.

I november 2021 vedtok Rådet en pakt for forskning og innovasjon, som blant annet forplikter medlemslandene til felles prioriteringer for ERA. Det ble samtidig også lagt frem en første policyagenda for ERA for perioden 2022 til 2024, som inneholder forslag til 20 ERA-tiltak som skal gjennomføres på frivillig basis i samarbeid mellom medlemslandene, assosierte land og Kommisjonen. Grønt og digitalt skifte er et viktig tema. Tiltakene kobler både til utdanningspolitikken og industripolitikken. Frem mot sommeren 2022 diskuterte medlemslandene og de assosierte landene hvilke av disse ERA-tiltakene som skal tas videre. Kunnskapsdepartementet involverte relevante norske aktører i diskusjonene om hvilke tiltak det var ønskelig å prioritere fra norsk side. En ny politikkgenda med nye tiltak vil kunne etableres for perioden 2025–2027.

Det er ønskelig at Norge skal ha høy deltakelse i Horisont Europa og delta i hele bredden av virkemidler. Det nasjonale støtteapparatet, der Forskningsrådet og Innovasjon Norge er hovedaktørene, har et stort ansvar for å legge til rette for god norsk deltakelse, i tråd med innsatsområdene og tiltakene i strategien for norsk deltakelse i Horisont Europa og Det europeiske forskningsområdet. Kunnskapsdepartementet skal, i tett dialog med departementene, Forskningsrådet og Innovasjon Norge, vurdere endringer i de økonomiske insentivordningene som støtter opp under deltakelsen.

Europakommisjonen har lagt stor vekt på at kunnskapen som skapes i Horisont Europa skal tas i bruk, og har derfor i større grad enn tidligere lagt vekt på samspill med andre EU-programmer. For å få størst mulig nytteverdi av deltakelsen i Horisont Europa, må Norge utnytte koblingene mellom Horisont Europa og andre EU-programmer på en god måte. Kunnskapsdepartementet vil i 2022 og 2023 tilrettelegge for sterkere tverrsektorielt samarbeid og koordinering på tvers av programmene for å støtte opp under dette. Kunnskapsdepartementet vil også følge opp hvordan koblingene mellom programmer i praksis skal skje, herunder eventuelle utfordringer knyttet til at Norge ikke deltar i alle EU-programmene.

Europakommisjonen legger stor vekt på at investeringer i forskning og innovasjon skal gi reelle effekter i samfunnet. Resultater skal tas i bruk av næringsliv og offentlig sektor og komme innbyggerne til gode. Samfunnsoppdrag (missions) er et nytt virkemiddel som skal bidra til dette. Kunnskapsdepartementet vil, i samarbeid med relevante departementer og virkemiddelaktører, arbeide for å sikre at norsk deltakelse i EUs samfunnsoppdrag forankres politisk og kobles til nasjonale strategier og satsinger samt til eventuelle endringer i reguleringer og lovverk. I 2022 skal vi bidra til at styringsstrukturene som er

etablert på tvers av departementene fungerer best mulig. Vi skal også ta stilling til hvordan samfunnsoppdragene i EU skal følges opp med eventuelle nasjonale virkemidler.

Utdanningssamarbeid

Høsten 2020 la Europakommisjonen frem en melding om Det europeiske utdanningsområdet, med konkrete tiltak for å kunne realisere det innen 2025. Meldingen om Det europeiske utdanningsområdet er ambisiøs på utvikling av felles politikk i Europa, og arbeidet knyttes særlig til den grønne og digitale omstillingen og til gjenoppbyggingen av Europa etter covid-19-pandemien.

Norge ønsker høy deltakelse i Erasmus+ og å ta aktivt del i videreutviklingen av Det europeiske utdanningsområdet, i tråd med innsatsområdene og tiltakene i strategien for norsk deltakelse i Erasmus+ og Det europeiske utdanningsområdet. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) har en sentral rolle i å mobilisere til deltakelse om implementering av utdanningsdelen av Erasmus+ i Norge. HK-dir vil særlig fokusere på å få opp aktivitetene i Erasmus+ etter to år med pandemi, styrke dialogen med kommunal og fylkeskommunal sektor og arbeids- og samfunnsliv, samt å nå ut til underrepresenterte grupper/organisasjoner.

Det er et stort potensial for bedre deltakelse i de delene av Erasmus+ som ikke administreres gjennom HK-dir som nasjonalkontor for programmet. Dette inkluderer Europeiske universitetsallianser, Senter for fremragende fag- og yrkesutdanning, Erasmus Mundus mastergrader og lærerakademier. Det er viktig mobilisere norske søkere til deltakelse, fordi disse tiltakene legger premisser for europeisk politikkutvikling og er relevante for utviklingen og implementeringen av nasjonal politikk.

Europakommisjonen legger vekt på at utdanning er grunnlaget for personlig utvikling, jobbmuligheter, og aktivt og ansvarlig medborgerskap. Utdanning er videre kjernen i den europeiske levemåten og bidrar til å styrke økonomien og demokratiet med frihet, diversitet, menneskerettigheter og sosial rettferdighet. Europakommisjonen understreker at Det europeiske utdanningsområdet skal bidra til kvalitet i alle ledd i utdanning.

Rådskonklusjonene om en europeisk strategi for å styrke høyere utdanningsinstitusjoner for Europas fremtid og rådsanbefalingen om brobygging med henblikk på et effektivt europeisk samarbeid om høyere utdanning har som formål å utløse det fulle potensialet til høyere utdanningssektoren, som en driver for kompetanse og kunnskap, som en drivkraft for innovasjon og for å løse samfunnsutfordringer. Den europeiske politikkutviklingen er i tråd med norsk politikk og norske høyere utdanningsinstitusjoner og andre interessenter støtter opp under målsettingene om å styrke høyere utdannings samarbeidet på tvers av landegrensene. Norge vil delta aktivt i den videre dialogen om politikkutvikling og tiltak knyttet til europeiske universiteter og tettere samarbeid i europeisk høyere utdanning så lenge subsidiaritetsprinsippet, høyere utdanningsinstitusjoners autonomi, mangfold blant institusjoner og akademisk frihet opprettholdes.

Pandemien har vist viktigheten av digitale ferdigheter, men også at disse varierer blant elever og studenter. Høsten 2022 forbereder Europakommisjonen rådskonklusjoner om digitale ferdigheter i skole og høyere utdanning og hvordan bedre digital utdanning. Kunnskapsdepartementet vil, i samarbeid med relevante aktører, sørge for at dette kobles tett opp mot norsk politikk.

Det er et nasjonalt mål at flest mulig skal kunne delta i arbeidslivet, og at ingen skal stå utenfor på grunn av manglende opplæring og utdanning. For å få til dette, legges det vekt på livslang læring og utvikling

av fleksible ordninger og opplærings- og utdanningsopplegg som kan tilpasses ulike målgrupper. For å lykkes er det viktig å tilby fleksible utdanningsløp tilpasset den enkeltes livssituasjon og for å kunne svare på arbeidslivets behov. Modulisering av utdanning og innføring av kortere kurs, minikvalifikasjoner (microcredentials), er viktige tiltak for å lære hele livet. Minikvalifikasjoner kan bli utviklet på ulike måter i EUs medlemsland og Europakommisjonen ønsker å støtte dette arbeidet. Kunnskapsdepartementet vil følge denne utviklingen i samarbeid med relevante aktører og sørge for at dette kobles tett opp mot norsk politikk.

Helse- og omsorgsdepartementet, Landbruks- og matdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet (matområdet)

EUs matstrategi

EUs matstrategi «Fra fjord og jord til bord» er en viktig del av Europas grønne giv for å nå målene om å skape økonomisk vekst og nye arbeidsplasser samtidig med at klimagass-utslippene kuttes, klimanøytralitet oppnås innen 2050 og det miljømessige grunnlaget for fremtidige generasjoner opprettholdes. Strategien anerkjenner samspillet mellom sunne og friske mennesker, bærekraftige samfunn og en sunn planet.

Strategien er en ny, helhetlig tilnærming som inngående og bredt adresserer utfordringene for bærekraftige matsystemer i Europa og globalt. Den inneholder konkrete initiativer knyttet til naturgrunnlag og miljø, produksjonssystemer, foredling, distribusjon og omsetning av mat, men også til forbrukernes adferd og forståelse. De sosiale faktorene som trygg mat, god dyre- og plantehelse opprettholdes mens dyrevelferd skal forbedres. Strategien er bred, tverrfaglig og sektorovergripende. Omstillingen som strategien legger opp til, forsterker behovet for at matsystemet betraktes i et bredere miljø- og helseperspektiv, og på tvers av sektorer. Betydningen av den nære sammenhengen mellom bærekraft, et sunt kosthold og helse vektlegges enda tydeligere enn tidligere. Dagens kosthold er ikke bærekraftig, verken for helsen eller miljøet. Kostholdet må endres og forbrukerne må få tilgang på tilstrekkelig informasjon til å velge sunn mat. Mer informasjon, og bedre merking av matvarene, skal hjelpe forbrukerne å velge sunn og bærekraftig mat, i tillegg til å hindre matsvinn. Det vektlegges også at det skal produseres nok mat til en pris som er akseptabel for forbruker. Strategien setter også konkrete mål for reduksjon i bruken av plantevernmidler, kunstgjødsel og antibiotika innen 2030, og omfatter en lang rekke tema, blant annet økologisk produksjon, matmerking, dyrevelferd, forsyningssikkerhet, konkurranseforhold i matvarekjeden, skatteincentiver og matsvinn. For å opprettholde EUs konkurransekraft vil tiltak også rettes mot import og eksport. Aktivt engasjement i internasjonale fora, økt forskning, innovasjon og utdanning må til for å lykkes.

Nytt juridisk rammeverk

EUs arbeid med å utvikle et generelt juridisk rammeverk for et bærekraftig matsystem er gitt en svært sentral plass i strategien. Regelverket sikrer politisk sammenheng på EU- og nasjonalt nivå, "sørger" for at bærekraft inkluderes i alle ledd i matvarekjeden og regelverksutvikling samt styrker kvaliteten av EUs matsystem. Et rammeverk for bærekraftige matsystemer vil være det første i sitt slag i verden. Europakommisjonen inviterte i november 2021 til et første møte i ekspertgruppen som skal bistå i arbeidet og redegjorde for overordnede veivalg. Kommisjonen ser for seg å bruke både «push

provisions» ved å fastsette minimumskrav og «pull provisions» for å motivere den enkelte mer enn det man er rettslig forpliktet til. Signalet er at regelverket vil være under kontinuerlig utvikling. Forslag til nytt regelverk som fastsetter felles prinsipper og definisjoner for et bærekraftig matsystem skal foreligge innen utgangen av 2023.

Endringer i matinformasjonsforordningen

EUs matstrategi består av en rekke mål og konkrete tiltak, [se vedlegget i strategien](#). Flere av disse tiltakene vil kunne medføre endringer i matinformasjonsforordningen (EU) nr. 1169/2011, som er gjennomført i Norge i [matinformasjonsforskriften](#). Forordning (EU) nr. 1169/2011 om matinformasjon til forbrukerne gir bestemmelser om merking og markedsføring av matvarer. Forordningen gir bestemmelser som skal gi forbrukerne bedre muligheter for å ta velbegrunnede valg.

Strategien foreslår å:

- innføre et felles europeisk og obligatorisk forsidemerke for ernæringsinformasjon (FOP-merking)
- utarbeide ernæringsprofiler
- utvide opprinnelsesmerking
- forbedre holdbarhetsmerking, særlig for å redusere matsvinn
- innføre innholdsmarkering også for alkoholholdige drikker (foreslått i EUs kreftstrategi og er av praktiske årsaker inkludert i denne prosessen.)

Det er utarbeidet et [veikart for prosessen om endringer i matinformasjonsforordningen](#).

Europakommisjonen skal innen utgangen av 2022 legge frem utkast på endringer i regelverket. Norsk matforvaltning vil følge denne prosessen tett.

Forordning om ernærings- og helsepåstander

Påstandsforordningen (EF) nr. 1924/2006 gir regler for bruk av ernærings- og helsepåstander i kommersiell kommunikasjon om næringsmidler. Såkalte ernæringsprofiler skulle fastsettes for å hindre at matvarer og/eller matvaregrupper med et høyt innhold av næringsstoffer som vi bør spise mindre av (f.eks. salt, mettet fett og tilsatt sukker) skulle kunne bære ernærings- og helsepåstander. Dette er ikke gjort, og alle matvarer kan i prinsippet i dag benytte ernærings- og helsepåstander (forutsatt at de oppfyller de spesifikke kravene til den/de aktuelle påstandene). Kommisjonen ønsker nå å ta opp igjen dette arbeidet.

Norge har tidligere gitt innspill til Kommisjonen om at Norge ønsker at ernæringsprofiler blir etablert.

Advarselsmerking på alkoholholdige drikkevarer

Som en del av EUs kreftplan, foreslår Kommisjonen å innføre advarselsmerking på alkoholholdige drikker. Kommisjonen har varslet et forslag om slik merking innen utgangen av 2023.

Matkontaktmaterialer

Som en del av EUs matstrategi vil EU revidere regelverket på matkontaktmaterialer (FCM) for å forbedre mattrygghet og folkehelse (spesielt ved å redusere bruken av farlige kjemikalier), støtte bruken av innovative og bærekraftige emballaseløsninger som bruker miljøvennlige, gjenbrukbare og resirkulerbare materialer og bidra til reduksjon av matsvinn.

Det er utarbeidet et [veikart for prosessen for å revidere regelverket på matkontaktmaterialer](#).

Sirkulær økonomi - fôr, biprodukter og gjødselvarer

Det er stor interesse for å produsere fôr- og gjødselvarer basert på sirkulære ressurser, men i noen tilfeller er regelverket til hinder for slik produksjon. Dette gjelder for eksempel fiskeslam til bruk som insektsfôr, eller som råvare til produksjon av gjødselvarer etter EUs nye gjødselvarerforordning. Det er mulig å endre regelverk når ny kunnskap gir grunnlag for å vurdere en fare på nytt, og risikovurderingen tilsier at risikoen kan håndteres på en annen måte, eventuelt at risikonivået endres. Risikonivået kan ikke settes nasjonalt. Hvis Norge fremskaffer dokumentasjon for trygg bruk, blant annet dokumentasjon rundt nytteverdi, smittestoffer og miljøgifter, vil Mattilsynet kunne ta dette med inn i EUs arbeidsgrupper for å foreslå at EU initierer risikovurderinger og gjør regelverksendringer.

EUs nye gjødselvarerforordning, (EU) nr. 2019/1009 er under vurdering i EØS-statene.

Resirkulert plast

I de siste årene har interessen for å bruke resirkulert plast i kontakt med mat økt vesentlig. Kommisjonen vil i år fastsette en ny regulering som i større grad møter dagens utvikling innen området enn eksisterende regulering. Deretter vil Kommisjonen gå i gang med å godkjenne de resirkuleringsprosessene som EUs organ for mattrygghet- EFSA har vurdert.

Økologisk produksjon og merking av økologiske produkter

Nytt økologiregelverk ble gjeldende i EU fra 1. januar 2022. Regelverket er tatt inn i EØS-avtalen. Regelverket omfatter krav som ivaretar hensynet til forbrukertillit, plantehelse, dyre- og fiskehelse, dyre- og fiskevelferd og miljø.

Det er fortsatt områder som skal videreutvikles og nye områder hvor det skal utarbeides regler på økologiområdet. I 2022 skal det blant annet diskuteres nye krav til bruk av gjødselprodukter i økologisk produksjon. I den forbindelse kan muligheten for å benytte sirkulære ressurser bli et tema, og hvilke krav som skal stilles til dette er av interesse. Det skal utarbeides regler for produksjon og bruk av økologiske insekter. Mattilsynet følger aktivt med i regelverksutvikling i EU og har god dialog med næringen gjennom Regelverksutvalget for økologisk produksjon.

Dyrevelferd

Full revisjon av dyrevelferdsregelverket

Som en del av EUs matstrategi «Fra fjord og jord til bord» skal EUs dyrevelferdsregelverk revideres. Det gjelder fem direktiv og to forordninger. Det kan også komme nytt regelverk for arter som bare er dekket av det generelle produksjonsdyrdirektivet i dag (melkeku, kanin, flere fjørfearter). Både EFSA og EUs Animal Welfare Platform har sentrale roller i arbeidet. Borgerinitiativet «End the Cage Age» har også betydning. Kommisjonen har lagt en ambisiøs tidsplan for arbeidet.

Kommisjonen har bestilt flere risikovurderinger av gjeldende regelverk fra EFSA. Vurderingene vil bli brukt som vitenskapelig grunnlag for arbeidet med regelverket. Kommisjonen gjennomfører også en egnethetssjekk for å identifisere svakheter og styrker i dagens regelverk. Dette arbeidet forventes ferdigstilt sommeren 2022. Sommeren 2021 presenterte Kommisjonen en foreløpig plan for konsekvensanalyse av regelverket. Kommisjonen arbeider videre med denne foreløpige konsekvensanalysen.

Ekspertgruppen «Platform on Animal Welfare» ble etablert av Kommisjonen i 2017. Både EUs medlemsland, næringsaktører, vitenskapsinstitusjoner, dyrevernonorganisasjoner og andre interessenter er medlemmer av plattformen. Plattformen har møte to ganger i året. Plattformens virketid er satt til 30. juni 2025.

Kommisjonen etablerte våren 2022 seks undergrupper til dyrevelferdsplattformen: transport, slakting, fjørfe, gris, melkeku/kalv og dyrevelferdsmerking. Hver av gruppene består av ca. 10 eksperter fra medlemsland, næring, dyrevernonorganisasjoner, andre interessenter og kunnskapsinstitusjoner. Fisk er ikke satt opp som en egen undergruppe i denne plattformen, men Europaparlamentet har bedt om at fisk inkluderes i arbeidet. Norge er med som ekspert på offentlig forvaltning i undergruppen for fjørfe. Europakommisjonen har forpliktet seg til å forby alt hold av fjørfe i bur. Arbeidet skal avsluttes våren 2023.

Undergruppene, som ledes av Kommisjonen, fungerer som diskusjonspartnere i arbeidet med å forberede konsekvensanalysen og mulig nytt/revidert regelverk. Konsekvensanalysen skisserer mulige regelverkstilnæringer, som vil bli vurdert mht fordeler og ulemper. På denne måten vil Kommisjonen belyse virkningen, effekten, hensiktsmessigheten osv. av et krav. Diskusjonen i gruppen er ikke offentlig, og "Chatham House"-regelen gjelder.

Dyrevelferdsplattformen vil imidlertid bli orientert om undergruppens arbeid. Den enkelte deltager i undergruppene representerer ikke sitt lands eller organisasjons interesser, men bidrar i egenskap av sin ekspertise (f.eks. aktuelle måter å holde dyr på, om aktuelle krav er hensiktsmessige og vil kunne etterleves, om etterlevelse kan kontrolleres osv). Gruppen vil ikke jobbe med å formulere konkrete regelverkskrav.

Kommisjonen vil på grunnlag av gruppens arbeid selv utarbeide utkast til regelverk. Medlemslandene vil så konsulteres på ordinær måte.

Europakommisjonen skal etter planen ha forslag til dyrevelferdsregelverk klart til utgangen av 2023.

Dyrevelferdsmerking

I februar 2022 la Europakommisjonen frem rapporten «*Study on Animal Welfare Labelling*». Den viser blant annet til et behov hos forbrukerne for kunnskap om dyrevelferden hos produksjonsdyr. De ulike merkeordningene i EUs medlemsland utgjør et komplekst system som kan være vanskelig å sammenligne og orientere seg i. Rapporten avdekker også komplekse sammenhenger mellom fordeling av kostnader og fortjeneste av merkingen, og at forbrukernes betalingsvilje ikke er entydig. Tilleggsverdien av merkingen ser ut til å bli høstet senere i omsetningsleddene enn hos bonden. Et viktig funn er at effekten dagens dyrevelferds-merkeordninger har på dyrevelferden er uavklart og vanskelig å måle direkte.

Rapporten konkluderer blant annet med at det er et behov for økt oppmerksomhet om dyrevelferdsmerking og forenkling av eksisterende merkeordninger for dyrevelferd i EU. Det er for tidlig å si hva et eventuelt EU-krav om obligatorisk dyrevelferdsmerking av animalske matvarer vil bety for Norge.

Plantevernmidler

EUs plantevernregelverk er under revisjon. Regelverket om godkjenning og bærekraftig bruk av plantevernmidler er en del av EØS-avtalen. Europakommisjonen planlegger å legge frem utkast til

forordning som erstatter direktivet om bærekraftig bruk av plantevernmidler i juni 2022. Det er forventet at de ambisiøse målsettingene i EUs matstrategi om reduksjon i bruk av kjemiske plantevernmidler gjenspeiles i regelverksutkastet. Det foreligger også et utkast til endring i regelverket om godkjenning av plantevernmidler som innfører krav til elektronisk sprøytejournal. Vi vurderer at dette er viktige prosesser å følge for å ivareta norske interesser.

Når det gjelder godkjenning av plantevernmidler arbeides det med flere initiativ for å redusere risikoen knyttet til kjemiske plantevernmidler. Norsk forvaltning følger blant annet arbeidet med beskyttelsesmål for humler og solitære bier.

Plantevernmiddelrester

EU holder fremdeles på med oppfølging av Refit undersøkelsen for regelverket for rester av plantevernmidler i næringsmidler og fôrvarer (forordning 396/2005). Deler av regelverket er fortsatt ikke “ferdigstilt”. Når det gjelder vedlegg I er ikke produktkategorien for fisk og sjømat eller fôrvarer (produkter som kun brukes som fôr) etablert enda. Det foregår også et større arbeid med revisjon av produktklassifisering internasjonalt i Codex Alimentarius.

Det er mange stoffer som har mistet godkjenningen som aktive stoffer i EU og EU-grenseverdier som ikke er fastsatt på bakgrunn av Codex sitt pågående revisjonsarbeid. Det er stor politisk interesse for temaet plantevernmiddelrester i EU. Det kan komme en diskusjon i EU knyttet til håndtering av importtoleranse-søknader. Det er viktig å følge med på arbeidet både når det gjelder prinsipielle diskusjoner, håndtering av enkeltsaker og for å ta del i nyttig informasjonsdeling vedrørende for eksempel problemer med funn av stoffer i bestemte produkter.

Såvarer og plantesorter – EUs revisjon av regelverket

Europakommisjonen har en totalgjennomgang av alle rettsaktene på området planteformeringsmateriale. Dette gjelder 12 basisdirektiv med tilhørende gjennomføringsrettsakter, om godkjenning av plantesorter og handel med såvarer og annet planteformeringsmateriale. Seks av de 12 basisdirektivene er innlemmet i EØS-avtalen. I forbindelse med evalueringen av dagens rettsakter og forbedringer av disse, har norsk matforvaltning sendt inn svar på en relativt omfattende spørreundersøkelse rettet mot sertifiseringsmyndigheten. Norge har deltatt i arbeidsgrupper om forskjellige temaer knyttet til sortsgodkjenning og handel med såvarer. Dette gjelder blant annet hvordan bærekraftkriterier bør inngå i prøvingen av nye plantesorter, erfaringer med godkjenning av bevaringsverdige sorter med mål om økt bruk og bevaring av plantegenetiske ressurser, utveksling av såvarer mellom bønder og regulering av såvarer til hobbymarkedet. Om Kommisjonen vil foreslå en eller flere rettsakter (forordninger eller direktiv) for den framtidige reguleringen av området, er ikke bestemt.

Antimikrobiell resistens (AMR) og nytt regelverk for legemidler til dyr

Det er et bredt samarbeid mot AMR mellom Norge og EU. I arbeidet mot resistens i “én helse-tilnærming” er det etablert flere arbeidsgrupper, blant annet en undergruppe for oppfølging av handlingsplanene til EU- og EØS/Efta-statene. Mattilsynet deltar i disse arbeidsgruppene. EU har også etablert en “digital plattform” som skal effektivisere kommunikasjonen mellom ekspertene som jobber mot resistens i EU/EØS.

EU har i forbindelse med matstrategien satt et nytt mål om reduksjon av bruk av antimikrobielle midler. Norge har i flere år hatt et mål om reduksjon av forbruket av antimikrobielle midler. Det er positivt at EU nå setter et mål om 50 % reduksjon av forbruket . Norge vil i arbeidet med å revidere den nasjonale

strategien mot antibiotikaresistens se på om det fortsatt skal settes et mål om ytterligere reduksjon av forbruk av antimikrobielle midler i Norge. En tverrsektoriell ekspertgruppe, ledet av Folkehelseinstituttet, har på oppdrag fra HOD, LMD, NFD og KLD utarbeidet en rapport «Antibiotikaresistens - Kunnskapshull, utfordringer og aktuelle tiltak. Status 2020» som skal danne det faglige grunnlaget for ny nasjonal strategi.

EUs nye legemiddelforordning til dyr, forordning (EU) 2019/6, trådte i kraft i EU 28. januar 2022. Legemiddelforordningen til dyr tar spesielt sikte på reduksjon av bruk av antimikrobielle midler til dyr som hovedtiltak for å hindre utvikling av resistens. Det er flere underliggende rettsakter til legemiddelforordningen til dyr som er vedtatt og skal vedtas for å begrense bruken av antimikrobielle midler. Kommisjonen kommer blant annet til å sette opp lister over antimikrobielle midler som er forbeholdt behandling av mennesker. I tillegg er det vedtatt en rettsakt om kriterier for valg av antimikrobielle midler til dyr. Veterinæren må i større grad kunne begrunne forskrivning av antimikrobielle midler. Det er også vedtatt en rettsakt som pålegger landene å rapportere salg og bruk av antimikrobielle midler.

Kommisjonen skal sette ned en arbeidsgruppe for å fastsette vilkår for import av dyr og produkter av animalsk opprinnelse inn til EU. Disse reglene skal sikre at kjøtt og kjøttprodukter importert fra tredjeland ikke kommer fra dyr som har blitt behandlet med antimikrobielle midler for å fremme vekst eller produksjon. I tillegg skal reglene sikre at det ikke er benyttet antimikrobielle midler som er forbeholdt behandling av visse humane infeksjoner.

Hygiene og mattrygghet

Regelverket om hygiene gjelder for hele matkjeden og har følgelig stor betydning for alle aktører i kjeden. Det pågår løpende arbeid med utvikling av gjennomføringsregler og retningslinjer knyttet til dette regelverket.

Holdbarhet og holdbarhetsmerking av konsumegg har vært oppe til diskusjon i Europakommisjonen flere ganger de senere årene. Det foreligger et utkast til endring av holdbarhetsmerkingen som i praksis vil forkorte tidsrommet fra legging til omsetning av konsumegg i Norge. Norge jobber sammen med de andre nordiske landene for større fleksibilitet på dette området.

Det pågår en diskusjon i Kommisjonen om bulktransport av animalske produkter. Diskusjonen dreier seg om hvorvidt animalske produkter som ikke er ment til mat kan transporteres i samme tank som mat, etter rengjøring. Dette for å unngå å kjøre med tom tank. Argumentene imot er utfordringer med tilstrekkelig rengjøring og utfordringer med offentlig kontroll av transporten.

På bakgrunn av EFSA-rapporter, endres forordning (EF) 853/2004 vedlegg III slik at det på visse vilkår blir tillatt å bruke superkjølingsteknikk for transport av ferske fiskeriprodukter. Det vil også bli tillatt å transportere hele og ferske fiskerivarer i avkjølt vann etter landing, inntil de ankommer virksomheten på land som utfører annen aktivitet enn transport eller sortering.

Superkjøling innebærer å senke temperaturen på et ferskt fiskeprodukt til 1–2 °C under det opprinnelige frysepunktet. Endringen vil tillate transport i kasser uten is. Forskning har vist at slaktet fisk som raskt kjøles ned til under frysepunktet, kan bedre kvaliteten på fisken lengre. I tillegg vil transport i kasser uten is spare transportkostnader og kunne redusere klimagassutslipp. Det tar normalt rundt ett døgn før fisken får en temperatur ned mot 0°C når den pakkes i kasser med is etter utblødning, men med

superkjølingsteknikken vil fisken få en temperatur under 0°C i løpet av 0-3 timer. Nedkjølingen skjer ved hjelp av for eksempel underkjølt væske, tørris eller fryseteknologi. Det har i det siste pågått en diskusjon i Europakommisjonen hvorvidt slike produkter skal merkes med «superkjølt».

Når det gjelder bruken av såkalte «tubs», har Kommisjonen foreslått endringer på bakgrunn av EFSA's rapport fra 2020. Transport/lagring på land av ferske fiskeprodukter i opptil tre dager i «kar» av trelags polyetylen fylt med ferskvann og is, ble sammenlignet med gjeldende praksis med fiskekasser med polyetylen med høy tetthet fylt med is. EFSA vurderte effekten på overlevelse og vekst av biologiske farer hos fisk og histaminproduksjonen i fiskearter forbundet med en høy mengde histidin. EFSA konkluderte med at det ikke er vesentlige forskjeller mellom lagring og transport av fiskeriprodukter under «normale» forhold og bruk av «kar» og ga noen anbefalinger for bruk. Kommisjonen har foreslått flere endringer i 853/2004 slik at det tillates bruk av «kar» for transport av hele og sløyd ferske fiskerivarer i avkjølt vann etter landing, til de ankommer virksomheten på land som utfører annen aktivitet enn transport eller sortering.

Mellomleverandører av muslinger blir inkludert i 853/2004 vedlegg III, avsnitt VII. Mellomleverandører defineres som aktører som med eller uten tillatelse utfører aktiviteter mellom de sentrale aktivitetene som høsting, rensesentral, ekspedisjonssentral etc.

Det er innført krav om at registreringsdokument skal følge partiet og det etableres en modell for registreringsdokumentet. Alle virksomheter og distribusjonsledd som er i befatning med parti av levende muslinger vil bli omfattet, inkludert mellomleverandører. Registreringsdokumentet skal følge den enkelte parti fra det blir høstet fra produksjonsområdet, via alle distribusjonsledd og virksomheter til siste ekspedisjonssentral, hvor varen blir pakket, merket og sendt ut på markedet.

Forurensende stoffer

Visse forurensende stoffer i næringsmidler reguleres gjennom grenseverdier i Forordning (EC) nr. 1881/2006. Grenseverdier for blant annet arsen og fire PFASer, akrylamid er på trappene. Det er behov for mer forekomstdata på kvikksølv i fisk, flere PFASer og furaner i næringsmidler. Her kommer det derfor kommisjonsanbefalinger om overvåking. Slike anbefalinger er viktige å følge for å sørge for at også norske forekomstdata er med i grunnlaget ved fastsettingen av grenseverdier. En oppdatert vurdering på uorganisk arsen skal være klar i desember 2022. Vurderingen på organiske arsenforbindelser skal være klar i desember 2023, mens vurdering på organisk og uorganisk kombinert skal være ferdig i juni 2024. Arseninnholdet i fisk er hovedsakelig i form av organiske arsenforbindelser.

Ny mat-forordningen

«Ny mat» er mat som ikke har blitt brukt i EØS før 1997. En forordning om ny mat, forordning (EU) nr. 2015/2283, erstattet den tidligere ny mat-forordningen fra 1997. Den trådte i kraft 1. januar 2018 og er gjennomført i Norge i [ny mat-forskriften](#).

Europakommisjonen har mottatt over 400 søknader om godkjenning av ny mat. Omtrent 350 av disse følger vanlig godkjenningsprosedyre, mens drøyt 60 søknader følger meldeordningen for tradisjonelle næringsmidler fra tredjeland. Meldeordningen baserer seg på bruk i lang tid (minst 25 år) uten at det er påvist helseskader. Godkjente ny mat-produkter inkluderes i unionslisten over ny mat. Norsk matforvaltning deltar i diskusjonene vedrørende disse produktene i Kommisjonens arbeidsgrupper.

Maksimumsgrenser for vitaminer og mineraler

Artikkel 6 i forordning (EF) nr. 1925/2006 om tilsetning av vitaminer, mineraler og visse andre stoffer til næringsmidler og artikkel 5 i direktiv 2002/46/EF om kosttilskudd, sier at det skal fastsettes maksimumsgrenser for vitaminer og mineraler i kosttilskudd og andre næringsmidler.

Maksimumsgrensene skal fastsettes ut fra kriterier satt i disse bestemmelsene: det skal sikre et øvre inntaksnivå for vitaminer og mineraler og inntaket fra andre kilder i kostholdet. Det skal også tas hensyn til referanseinntaket av vitaminer og mineraler i befolkningen.

Arbeidet med å utarbeide maksimumsgrenser startet i EU i 2006, men det har foreløpig ikke blitt lagt fram forslag. Europakommisjonen har nylig bedt EFSA om å oppdatere vurderingen av øvre tolerabelt inntaksnivå for åtte vitaminer og mineraler innen mars 2023. Norge har satt nasjonale maksimumsgrenser for enkelte næringsstoffer/kosttilskudd basert på risikovurderinger fra Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM). Norsk matforvaltning deltar i diskusjonene rundt dette arbeidet i EU.

Fastsettelse av maksimumsgrenser for visse næringsstoffer er et tiltak i EUs matstrategi («*Stimulate sustainable food processing, wholesale, retail, hospitality and food services' practices*»).

Helsepåstander om planter og plantedeler

Det er fortsatt ca. 1500 helsepåstander om planter og plantedeler som ikke har blitt vurdert av EFSA eller håndtert av Kommisjonen etter at EUs medlemsland i 2008 skulle melde inn helsepåstander (jf. artikkel 13 i påstandsforordningen). Det vurderes om det er behov for nytt regelverk som evt. kan dekke både trygghet, renhet og påstander.

Kosmetikk

Kosmetikkforordningen skal revideres. Arbeidet er igangsatt, men vedtak i Europaparlamentet og Rådet forventes først i 2023-2024. Dette er en målrettet revisjon der fem temaer er identifisert som fokus for revisjonen:

- hindre eller begrense bruken av de mest skadelige stoffene i kosmetiske produkter, inkl. tillate bruken av de mest skadelige stoffene når disse vurderes som essensielle («essential use»)
- kombinasjonseffekter
- nanomaterialer – horisontal definisjon
- merking. Nåværende regler /digital merking (ulike alternativer vurderes)
- vitenskapskomité for risikovurderinger: beholde SCCS – vitenskapskomiteen for forbrukersikkerhet, som nå, eller restrukturere arbeidet.

Nærings- og fiskeridepartementet (NFD)

Kriseinstrument for det indre marked (Single Market Emergency Instrument (SMEI))

I februar 2021 annonserte kommisjonspresident Ursula von der Leyen at Kommisjonen vil foreslå et kriseinstrument for det indre marked (Single Market Emergency Instrument (SMEI)). Det framgår av Kommisjonens arbeidsprogram at de tar sikte på å fremme forslag om SMEI i løpet av første kvartal 2022. Norge følger dette arbeidet fremover.

SMEI forventes å bli todelt og inneholde både en forordning om krisehåndtering, og en forordning om kriseforberedelse. Et sentralt element i instrumentet for krisehåndtering kan bli definisjonen av hva som er en krise som krever kriserespons, hvem skal beslutte at kriserespons skal iverksettes, hvordan dette skal gjøres og hvordan krisetiltakene skal avsluttes. Tiltakene knyttet til kriseforberedelse vil antagelig fokusere på tilgangen til varer generelt, forstyrrelser i verdikjeder og tilgangen til kritiske råvarer. Sammen med de to forordningene ventes også en meddelelse fra Kommisjonen.

Desentralisert håndheving av artikkel 53 og 54 i EØS-avtalen

Den offentlige håndhevingen av forbudet mot konkurransebegrensende avtaler i artikkel 101 og forbudet mot misbruk av dominerende stilling i artikkel 102 er i EU lagt til de nasjonale konkurransemyndigheter og domstoler (desentralisert håndheving). Forordning 1/2003, som gjennomførte desentraliseringen, er innlemmet i EØS-avtalen i sin helhet, uten tilpasninger eller begrensninger. EØS-avtalens parter har imidlertid hatt ulike syn på om avtalen åpner for desentralisert håndheving av de tilsvarende bestemmelsene i artikkel 53 og 54 i EØS-avtalen. Den rettslige situasjonen er fortsatt uavklart. Det er derfor uklart og omstridt om EØS/Efta-statenes konkurransemyndigheter har anledning til å håndheve artikkel 53 og 54, slik nasjonale konkurransemyndigheter håndhever EU-traktaten artikkel 101 og 102. Efta-statene som er tilsluttet EØS-avtalen, har imidlertid gitt sine nasjonale konkurransemyndigheter kompetanse til å anvende artikkel 53 og 54 i EØS-avtalen innenfor sine respektive jurisdiksjoner ved å endre protokoll 4 i ODA. Den nasjonale gjennomføringen av disse reglene følger av EØS-konkurransereglene. En tilsvarende ordning er imidlertid ikke gjennomført på EU-siden (EU-pilaren). Håndhevingen av artikkel 53 og 54 i EØS-avtalen er derfor ikke desentralisert i EU. Dette skyldes at etter en tolkning av EØS-avtalens artikkel 56 som EU har basert seg på, er det bare Kommisjonen og ESA som er kompetent overvåkningsorgan ved håndhevingen av EØS-avtalen artikkel 53 og 54. Arbeidet med problemstillingen prioriteres og koordineres med de andre EØS/Efta-statene, og består i juridisk og konkurransepolitisk dialog med Kommisjonen.

Erstatningsdirektivet 2014/104/EU og ECN+-direktivet 2019/1/EU

Direktiv 2014/104/EU gjelder søksmål om erstatning for overtredelser av EUs og EUs medlemsstaters konkurranseregler. Sentrale formål med direktivet er å bedre skadelidtes muligheter for å oppnå full erstatning for overtredelser av konkurransereglene, redusere forskjeller mellom medlemsstatenes regler om erstatningssøksmål i forbindelse med overtredelser av konkurransereglene og å forbedre samspillet mellom offentlig og privat håndheving av reglene. For å oppnå disse siktemålene stiller direktivet en rekke krav til nasjonal rett. Kravene er både av materiell og prosessuell karakter. Direktiv 2019/1/EU (ECN+-direktivet) skal styrke de nasjonale konkurransemyndighetenes forutsetninger for å håndheve konkurransereglene effektivt og sikre et velfungerende indre marked. Direktivet bygger videre på systemet med desentralisert håndheving av artikkel 101 og 102 i EU-traktaten, som tilsvarer artikkel 53 og 54 i EØS-avtalen, om hhv. forbudet mot konkurransebegrensende samarbeid og misbruk av

dominerende stilling. Direktivet forutsetter tett samarbeid mellom nasjonale konkurransemyndigheter gjennom Det europeiske konkurransenettverket (ECN), som ble innført ved forordning 1/2003. Bakgrunnen for regelverksinitiativet er betydelige forskjeller i medlemsstatenes prosessuelle håndhevingskompetanse, noe som er til hinder for en effektiv og ensartet håndheving av artikkel 101 og 102 TEUV (Traktaten om Den europeiske unions virkemåte) og like konkurransevilkår ("level playing field") i det indre marked. Også for dette direktivet oppstår det spørsmål i tilknytning til manglende desentralisert håndheving, jf. drøftingen om erstatningsdirektivet. Det arbeides videre med spørsmålet om innlemmelse i EØS-avtalen og gjennomføring i norsk rett. Norske myndigheter, sammen med de øvrige EØS/Efta-landene, er i dialog med Kommisjonen om disse spørsmålene.

[Sammenkobling av bedriftsregistre over landegrensene, gjennomføringsbestemmelser](#)

Samarbeid om foretaksregistrering og digital overføring av foretaksopplysninger mellom registrene har betydning for foretakene og for brukerne av foretaksopplysninger. Gjennom samarbeidet vil grunnleggende opplysninger om foretak i hele EØS være tilgjengelig ved oppslag i ens eget lands portal. Dette gir en enkel mulighet for å undersøke om utenlandske kontraktsparter er registrert og hvilke personer som kan representere selskapet utad.

[Regelverket for offentlig støtte](#)

Kommisjonen er i en prosess med å evaluere og revidere store deler av støttereelverket for å sikre at det fortsatt er egnet til å oppfylle formålet med regelverket («fit for purpose») og til å oppnå bl.a. den grønne og digitale omstillingen. Gjenstående regelverk som vil bli vedtatt i EU i 2022 og 2023 er bl.a. det alminnelige gruppeunntaket (GBER) og forordningen om bagatellmessig støtte og retningslinjene for hhv. FoUol, bredbånd, risikofinansiering og jernbanetransport. Kommisjonen vil evaluere regelverket for banker samt for tjenester av allmenn økonomisk interesse (SGEI), for så vidt gjelder helse- og sosialtjenester. I tillegg vil regjeringen følge nøye eventuelle endringer i Kommisjonens midlertidige regelverk (Temporary Framework) for å sikre europeisk økonomi under Ukrainakrisen samt arbeidet med gjenopprettelse av økonomien etter covid-19 pandemien.

[ESA-sak om like vilkår](#)

ESA åpnet i 2013 en sak mot Norge om mulig ulovlig støtte på grunn av skattefritak og ubegrensede garantier på grunn av konkursforbudet for offentlige aktører som driver økonomisk aktivitet i EØS-rettslig forstand. For å få utredet handlingsrommet, nedsatte regjeringen en arbeidsgruppe ledet av Erling Hjelmeng. Arbeidsgruppen leverte 23. januar 2018 sin rapport «På like vilkår». Rapporten har vært på offentlig høring, og på oppdrag fra NFD og KDD har Oslo Economics kartlagt omfanget av økonomisk aktivitet innenfor offentlig sektor og utført en samfunnsøkonomisk analyse av Hjelmeng-gruppens forslag til tiltak. Utredningen ble levert i januar 2020. Norge har meddelt ESA at det vil foretas en sektorgjennomgang. ESA har akseptert dette men gitt uttrykk for at sektorgjennomgangen må skje i dialog med ESA. NFD, sammen med FIN og KDD arbeider med oppfølging av saken.

[Prosedyreforordningen – regler for håndheving av statsstøttereglene](#)

Den nye prosedyreforordningen (forordning 2015/1589) foretar enkelte endringer i Kommisjonens prosessuelle kompetanse i håndhevingen av statsstøttereglene, for å gjøre håndhevingen mer effektiv. I dag reguleres Eftas overvåkningsorgans (ESA) kompetanse på støtteområdet av ODA protokoll 3 del II, som gjenspeiler den tidligere prosedyreforordningen fra 1999. Den nye prosedyreforordningen anses som EØS-relevant, men er fortsatt ikke tatt inn i EØS-avtalen. Ved å innta den nye

prosedyreforordningen i EØS-avtalen, med påfølgende gjennomføring i ODA protokoll 3 del II, gis ESA tilsvarende kompetanse som det Kommisjonen har på statsstøtteområdet i EU. Dermed sikres fortsatt parallellitet i Kommisjonens og ESAs prosedyreregler for offentlig støtte. Gjennomføring av den nye prosedyreforordningen vil innføre tre nye og viktige endringer i ESAs prosessuelle kompetanse i statsstøttesaker sammenlignet med prosedyreforordningen fra 1999. For det første vil ESA få adgang til å avvise klager som ikke oppfyller visse minstekrav eller der den som klager ikke har tilstrekkelig tilknytning til saken. For det andre legges det til rette for et styrket samarbeid mellom ESA og nasjonale domstoler. For det tredje vil ESA få adgang til å innhente opplysninger direkte fra markedsaktører i enkeltsaker samt hjemmel til å ilegge overtredelsesgebyr og tvangsmulkt direkte overfor foretak ved eventuelle brudd på opplysningsplikten. Forslag til gjennomføringsbestemmelser i norsk rett var på høring fra 1. juni til 31. august 2018 og vil bli forelagt Stortinget så snart det foreligger vedtak fra EØS-komiteen.

Nasjonal gjennomføring av EUs forordning om felles regler og standarder for classeselskap og inspeksjon av skip

Forordning (EF) 391/2009 og direktiv 2009/15/EF (om classeselskap), er en konsolidering av reglene i direktiv 94/57/EF som allerede er innlemmet i EØS-avtalen. Regelverket har til hensikt å forsterke kontrollsystemet med godkjente classeselskap, og gir Kommisjonen bøteleggingskompetanse.

Regjeringen vedtok i mai 2016 at:

- forordning 391/2009 innlemmes i EØS-avtalen
- innlemmelse av forordning 391/2009 i EØS-avtalen kan gjøres med Stortingets samtykke etter Grunnloven § 26 annet leddmyndighet til å ilegge økonomiske sanksjoner anbefales lagt til Eftas Overvåkningsorgan (ESA)

Det er viktig å sikre at inkorporeringen av rettsakten i EØS-avtalen ikke på noen måte medfører at vi kommer i strid med våre folkerettslige forpliktelser, og at EØS-avtalens prinsipper overholdes.

Det er i dag ingen norske foretak som vil falle inn under ESAs eventuelle bøteleggingskompetanse. Det er viktig å sikre en harmonisert gjennomføring av regelverk i EØS-området. Norske sjøfartsmyndigheter delegerer også oppgaver til godkjente classeselskaper. Grunnet forsinket innlemmelse opererer Norge som eneste skipsfartsland i Europa under det gamle regelverket. Flere nye tekniske regelverk viser til classeselskapsdirektivene og kan formelt ikke innlemmes i EØS-avtalen før forordning 391/2009 innlemmes. Dette vil på sikt kunne medføre at konkurransevridning og andre ulemper for norske skip og maritime tjenesteleverandører.

NFD og UD har, via Efta-sekretariatet, uformelle forhandlingsmøter med Kommisjonen for å finne enighet om tilpasningstekst for innlemmelse av forordningen i EØS-avtalen.

De uformelle forhandlingene med Kommisjonen har tatt lang tid, men det er håp om en uformell avklaring i løpet av 2022.

Nye rammeavtaler for fiskerisamarbeidet med EU

Det skal fremforhandles en ny bilateral rammeavtale for fiskerisamarbeidet mellom Norge og EU, til erstatning for den någjeldende rammeavtalen fra 1980 ettersom dette samarbeidet har endret karakter

etter at Storbritannia gikk ut av EU. Det skal også fremforhandles en treparts rammeavtale for fiskerisamarbeidet mellom Norge, EU og Storbritannia.

Markedsadgang for norsk sjømat i EU

Dagens avtaleverk for handel med fisk mellom EU og Norge innebærer at EU har opprettet en rekke bilaterale importkvoter for norsk sjømat. Flere av kvotene har inngått i en avtale i tilknytning til EØS-finansieringsordningene og har således vært av tidsavgrenset karakter. Som en konsekvens av dette utløp 10 importkvoter 30. april 2021. Avtalen skal nå reforhandles, og målsettingen er forbedret markedsadgang for norsk sjømat til EU.

Olje- og energidepartementet (OED)

Europas grønne giv

EU har som målsetning å ha en sikker, rimelig og klimavennlig energiforsyning. Energi spiller en viktig rolle i Europas grønne giv, og Europakommisjonen har også utpekt energisektoren som et viktig satsingsområde for EU-medlemslandene i det økonomiske gjenoppbyggingsarbeidet tilknyttet covid19-pandemien.

EU har vedtatt å redusere netto utslipp av klimagasser med 55 prosent fra 1990 til 2030. EU har lagt frem en rekke regelverksrevisjoner og nytt regelverk i oppfølgingen av dette arbeidet som kalles «Klar for 55»-pakken. I denne regelverkspakken er det flere regelverk under OEDs ansvarsområde.

Forslag til energirettsakter i «Klar for 55», og tidspunkt de er lagt frem av Europakommisjonen
Kommisjonen har lagt frem følgende energirettsakter i «klar for 55» pakken:

- fornybardirektiv (juli 2021)
- energieffektiviseringsdirektiv (juli 2021)
- gassmarkedsdirektiv (desember 2021)
- gasstransmisjonsforordning (desember 2021)
- forordning for metanutslipp i energisektoren (desember 2021)
- bygningsenergidirektiv (desember 2021)

Regelverksforslagene skal nå behandles i Rådet og i Europaparlamentet. Norge har levert innspill til Kommisjonen i flere deler av regelverksprosessen, og kommer til å følge den videre prosessen tett for å følge opp viktige norske interesser.

EØS-prosess Ren energi-pakken

Ren energi-pakken ble presentert av Europakommisjonen i 2016 og ble ferdigstilt og vedtatt i EU i 2018/2019.

Ren energi-pakken inneholder følgende rettsakter:

Regelverk med politiske målsettinger på energi- og klimaområdet

- ny forordning om et styringssystem for energiunionen
- revidert fornybardirektiv

- revidert energieffektiviseringsdirektiv
- revidert bygningsenergidirektiv

Markedsregelverk for kraftforsyningen i EU og forordning om beredskap i elektrisitetssektoren

- revidert elmarkedsdirektiv
- revidert elektrisitetsforordning
- revidert ACER-forordning
- ny forordning om beredskap i elektrisitetssektoren.

Arbeidet pågår med å vurdere innholdet i rettsaktene og om de er relevante for innlemmelse i EØS-avtalen (EØS-relevans), samt eventuelle behov for EØS-tilpasninger og endringer i norske lover og forskrifter. Dette er omfattende arbeid som vil ta tid. Påfølgende forhandlinger med EU om EØS-tilpasninger vil også ta tid.

De tre reviderte rettsaktene i markedsregelverket av Ren energi-pakken, elmarkedsdirektivet, elektrisitetsforordningen og ACER-forordningen, tar departementet sikte på kan innlemmes i EØS-avtalen med nødvendige tilpasninger. Dette arbeidet følges opp i dialog med de andre EØS/Efta-statene og EU, og vil bli fulgt opp på vanlig måte med eventuelle forslag til endringer i lover og forskrifter, og deretter lagt fram for Stortinget.

Energieffektiviseringsregelverk

Energieffektivisering utgjør en viktig del av EUs energidagsorden. De senere år er det kommet flere direktiver som omhandler energieffektivisering. De mest sentrale er energieffektiviseringsdirektivet, bygningsenergidirektivet, rammeforordning for energimerking og økodesigndirektivet. Arbeidet med energieffektiviseringsdirektivene og bygningsenergidirektivene er pågående (jf. tidligere avsnitt), der det kan trekkes frem at det ble gjort EØS-komitévedtak på bygningsenergidirektivet fra 2010 i april 2022. Økodesigndirektivet og rammeforordning for energimerking er begge EØS-relevante og allerede innlemmet i EØS-avtalen. Det pågår nå en større revisjon av økodesignregelverket som skal erstatte gjeldende regelverk. Nye produktgrupper skal inkluderes og det skal stilles bredere krav til bærekraft.

Arbeidet med utfyllende regler for el- og gass (nettkoder og retningslinjer)

Forordninger i form av nettkoder og retningslinjer er vedtatt av Kommisjonen med hjemmel i tredje energimarkedspakke. Dette er prosessuelle og teknisk detaljerte forordninger med krav til kraftsystemet og elmarkedet/gassmarkedet.

På elmarkedssiden er det vedtatt tre forordninger (nettkoder) om tilknytning: nettilknytning av generatorer (RfG), nettilknytning av forbruk (DCC) og nettilknytning av høyspent likestrømssystemer og produksjonsparker tilknyttet nettet via likestrømskabler (HVDC). Forordningene er vurdert som EØS-relevante, og kan innlemmes i EØS-avtalen. Det er også vedtatt en nettkode om nødsituasjoner og gjenoppretting (ER). Det er så langt ikke konkludert på om ER skal anses som EØS-relevant..

På gassmarkedssiden er det vedtatt forordninger om etablering av nettverkskode om interoperabilitets- og datautvekslingsregler, harmoniserte tariffer for gassovertføring, mekanismer for kapasitetstildeling i gasstransmissionsystemer og balansering av gasstransmisjonsnett. Det er også vedtatt en endring i annekset til gasstransmisjonsforordningen. Norge har ingen transmisjon av gass i henhold til definisjonene

i tredje gassmarkedsdirektiv. Reglene i forordningene vil dermed ikke ha noen praktisk anvendelse i Norge.

Energiinfrastrukturforordningen

Infrastrukturforordningen (347/2013/EU) regulerer konsesjonsbehandling, finansiering og planlegging av infrastrukturprosjekter av felleseuropeisk interesse innen elektrisitet, olje, gass og CO₂. Formålet er å legge til rette for investeringer i grensekryssende infrastruktur som er viktig av hensyn til det indre marked, EUs klima- og miljømål og/eller forsyningssikkerhet. Infrastruktur som omfattes av forordningen settes på en liste over prosjekter av felles interesse, PCler (Projects of Common Interest), som vedtas av Kommisjonen. Forordningen er ikke innlemmet i EØS-avtalen. EU-kommisjonen presenterte en revisjon av forordningen 15. desember 2020.

Den nye forordningen tar sikte på å bidra til utbygging av grensekryssende energiinfrastruktur, som er nødvendig for omstillingen som følger av de forsterkede energi- og klimamål for 2030 og klimanøytralitetsmålet for 2050.

Det ble oppnådd enighet om regelverksteksten 15. desember 2021, etter forhandlinger mellom de lovgivende organene i EU (trilogforhandlinger). Energiinfrastruktur for gass og olje skal ikke lenger kunne få status som PCI. Infrastruktur knyttet til fornybar energi til havs og hydrogen, herunder elektrolyserer, introduseres som nye kategorier. Det introduseres nye krav til planlegging av nett til havs og ikke-bindende avtaler om felles mål for energiproduksjon i EUs havbassenger for 2050. Norge samarbeider tett med EU og deltar i en rekke fora og organer rettet mot blant annet utvikling av rammer og regelverk for fangst og lagring av CO₂. Dialogen med EU vil fortsette, med fokus på å dele kunnskap fra det norske prosjektet og legge til rette for etterfølgende prosjekter i Europa. Dette vil kunne bidra til reduserte CO₂-utslipp, reduserte kostnader for CO₂-håndtering, i tillegg til å bevare og utvikle arbeidsplasser og industri i hele Europa. Det er økende oppmerksomhet på CO₂-håndtering i en rekke europeiske land, og fem CO₂-håndteringsprosjekter står nå på EU-kommisjonens liste over prioriterte infrastrukturprosjekter.

EØS-midlene

Miljødirektoratet og Norges vassdrags- og energidirektorat er involvert i programmer i en rekke sentraleuropeiske land, blant annet knyttet til fornybar energi, energieffektivisering, energiomlegging, klimatilpasning og utslippsreducerende tiltak.

Samferdselsdepartementet (SD)

Mobilitetspakke 1 på veiområdet

Mobilitetspakken er EUs regelverkspakke på veiområdet. Den har fire deler, og behandlingen av de ulike forslagene har hatt ulik framdrift i EU-systemet. I Mobilitetspakke 1 ble det i mai 2017 lagt fram forslag til endringer regler om kabotasje/markedsadgang, kjøre- og hviletid, utstasjonering av arbeidstakere ("sosial del") og veiprising/bompenger (eurovignette).

Den "sosiale delen" av Mobilitetspakken ble vedtatt i EU 22. juli 2020, etter å ha gjennomgått omfattende endringer under behandlingen i Rådet og Europaparlamentet. Forordning (EU) 2020/1054 om regler om kjøre- og hviletid og fartsskriver, og forordning (EU) 2020/1055 om yrkes- og

markedsadgang til veitransportmarkedet ble innlemmet i EØS-avtalen 18. mars 2022. Regelendringene har som formål å effektivisere kontrollen med veitransportnæringen og gi innstramminger i kabotasjeregulverket for gods. Prp. LS som gjennomfører Mobilitetspakkens sosiale del ble fremmet for og vedtatt av Stortinget våren 2022.

Mobilitetspakkens sosiale del er omstridt i EU, og vi ser flere eksempler på forsøk på omkamper om innholdet i reglene. Sju sør- og øst-europeiske land har anlagt til sammen 15 saker for EU-domstolen der de ber om at deler av rettsaktene blir opphevet. Vi ser også at disse landene benytter andre regelverksinitiativ, som f.eks. den grønne given, samt covid-19-pandemien og krigen i Ukraina som begrunnelse for at reglene i Mobilitetspakkens sosiale del likevel ikke bør gjelde. SD vil følge med på statusen for søksmålene og andre initiativ som innebærer mulig endring i reglene.

Som en del av Mobilitetspakke 1 ble revidert [Europaparlaments- og Rådsdirektiv \(EU\) 2022/362 om eurovignette](#) (det felleseuropeiske bompengesystemet) vedtatt i EU 24. februar 2022. Et sentralt formål med direktivet er å harmonisere avgifter på vegnettet for å fremme prinsippene forurenser betaler og bruker betaler. Det legges opp til en mer omfattende brukerbetaling som i tillegg til kostnader som dekker bygging/vedlikehold av veier, også internaliserer eksterne kostnader knyttet til miljø og kø. Konsekvensene av det vedtatte direktivet for Norges del, er til vurdering. Bompengeneinntekter står for en omfattende del av finansieringen av norsk veiinfrastruktur. Det er viktig å arbeide for tilstrekkelig fleksibilitet i EU-regelverk på området, slik at det norske systemet kan utformes i tråd med det som er formålstjenlig ut fra norske interesser.

[Initiativer om multimodale digitale mobilitetstjenester \(MDMS\)](#)

Kommisjonen har varslet et lovforslag om multimodale digitale transporttjenester (MDMS), og dette ses i sammenheng med pågående revisjoner av relevant teknisk regelverk på jernbaneanrådet og under ITS-direktivet (forordning (EU) 2017/1926 om multimodale reiseinformasjonstjenester). Formålet med forslaget og det pågående revisjonsarbeidet er å forenkle reiseplanleggingen, inkludert kjøp av billetter, på reiser med flere transportformer. Generelt har initiativet som mål å bedre integrere kollektivtransport og jernbanetjenester, for å oppnå sømløs multimodal persontransport. Initiativet er varslet i Mobilitetsstrategien, og er en del av den nye mobilitetspakken som ble lagt frem 14. Desember 2021.

Initiativet står sentralt i Kommisjonens arbeidsprogram for 2022, og det har vært gjennomført høring og innspillmøter med berørte aktører. Norske aktører, særlig Entur, Jernbanedirektoratet og Statens vegvesen, er sentrale premissgivere til DG MOVE, siden Norge har etablert både digital infrastruktur og systemer som kombinerer jernbane, øvrig kollektivtransport og mobilitetstilbydere. Jernbanedirektoratet og Entur deltar i Kommisjonens nye Multimodal Passenger Mobility Forum (MPMF).

[Regler om flysikkerhet for helikoptervirksomhet knyttet til kontinentalsokkelen](#)

Norge har gående flere parallelle regelverksprosesser som alle gjelder hvorvidt og i hvilken grad EU-regler om flysikkerhet kommer til anvendelse på helikoptervirksomhet på den norske kontinentalsokkelen.

Den mest konkrete diskusjonen gjelder forordning (EU) nr. 1199/2016 om krav til offshore helikopterflygninger (HOFO). Så langt tilbake som i 2017 sendte EØS/Efta-statene forslag til hvordan denne forordningen skal tas inn i EØS-avtalen. Europakommisjonen har ikke besvart forslaget før det

uformelt ble tatt opp av Kommissjonen i mars 2022. EØS/Efta-statene venter nå på Kommissjonens formelle tilbakemelding, men det er grunn til å tro at EU ikke vil akseptere EØS/Efta-statenes forslag. EØS/Efta-statenes forslag fanger opp den norske posisjonen, som i korthet går ut på at deler av forordning 1199/2016 ikke er EØS-relevant fordi de gjelder helikopterflygninger til og fra kontinentalsokkelen, og følgelig faller utenfor EØS-avtalens geografiske virkeområde. Norge har kunnet leve med mangelen på tilbakemelding fra EU fordi status quo er at Norge i stedet anvender nasjonale regler som anses tilfredsstillende.

Vi ser nå at en ny forordning (EU) 2022/410 om kontinuerlig luftdyktighet (CAMO – Continuing airworthiness management organisation) blant annet reiser spørsmål om anvendelsen av reglene for vedlikeholdsorganisasjoner på norsk offshore helikoptervirksomhet. Disse organisasjonenes virksomhet er ikke på samme måte knyttet til fysisk aktivitet utenfor territoriet, men det må avklares hvordan det norske kravet om norsk driftstillatelse (AOC) for offshore helikoptervirksomhet kan forenes med den nye fleksibiliteten som blir introdusert med forordning (EU) 2022/410. I følge dette skal nemlig organisasjoner som driver virksomhet i to eller flere land kunne ha en felles vedlikeholdsorganisasjon på tvers av landegrenser.

[Klar-for-55: forslag til ny AFI-forordning og forslag til strengere CO2-utslippsstandarder for personbiler og lette varebiler](#)

Som en del av Klar for 55-pakken har Kommissjonen lagt frem direktiv om innfasing av infrastruktur for alternative drivstoff i transportsektoren (AFI-direktivet 2014/94/EU) og forslag til strengere CO2-utslippstandarder for personbiler og lette varebiler til revisjon. Begge forslagene har bakgrunn i den overordnede målsetningen om reduksjon av klimagassutslipp med 55 prosent i 2030, og må sees i sammenheng.

AFI-forslaget dreier seg særlig om utrulling av ladeinfrastruktur for elbiler. Norge ligger godt an i europeisk sammenheng for å oppfylle kravene i forslaget. Det er i norsk interesse at det blir mulig å kjøre elbiler på et sammenhengende nett av ladestasjoner i Europa. Overordnet norsk posisjon er at vi støtter en revisjon av direktivet, herunder arbeidet med etablering av tekniske standarder og bedre brukervennlighet og informasjon.

På maritimt område gjelder det særlig tilgang til landstrøm i TEN-T havner innen 2030 og LNG innen 2025. Krav til landstrøm gjelder for containerskip og passasjerskip over 5000 BT. Det er viktig at kravene som stilles i AFI forordningen bringes i samsvar med kravene som stilles til rederiene i FuelEU Maritime. I forslaget til FuelEU Maritime er det krav om å benytte landstrøm for container og passasjerskip over 5000 BT i alle havner, mens AFI kun omfatter utbygging i TEN-T havner.

EUs eksisterende regelverk om CO2-utslippsstandarder for kjøretøy er innlemmet i EØS-avtalen og gjennomført i norsk rett. Vi støtter fra norsk side dette regelverket, og mener det er et godt virkemiddel for å bidra til å oppnå klimamålene og kutt i utslippene fra transportsektoren. Forslaget går ut på å redusere gjennomsnittlig CO2-utslipp fra nye personbiler med 55 % og lette varebiler med 50 % innen 2030, og med 100% innen 2035 - sammenlignet med 2021-nivået. I praksis vil det innebære at nybilsalget innen 2035 er nullutslippsbiler.

Forslag til revisjon av TEN-T-retningslinjene

Europakommisjonen la 14. desember 2021 frem forslag til reviderte retningslinjer for TEN-T (det Trans-Europeiske Transportnettverket), som en del av Mobilitetspakken del 4. Dette er retningslinjer som regulerer definisjoner og utstrekning av TEN-T og setter krav til standarder på infrastrukturen. TEN-T omfatter alle transportformer og er ryggraden i det europeiske transportsystemet. Retningslinjene for TEN-T vil være koplet sammen med en rekke andre EU-regelverk som ny AFI-forordning, ITS-direktivet, ERMTS, mv. De reviderte retningslinjene innebærer en forsterking av mål og tiltak for å få ned klimagassutslippene fra transportsektoren og speiler ambisjonene i EUs grønne giv og Mobilitetsstrategien.

Gjeldende TEN-T-retningslinjer er innlemmet i EØS-avtalen Protokoll 31 og de viktigste elementene i norsk transportinfrastruktur er en del av TEN-T. Det er i Norges interesse at TEN-T utvikles for å bli mer effektivt og miljøvennlig, fordi vi er brukere av transportnettverket i våre naboland og i EU-land ellers.

Luftfart – EASA-basisforordning

Ny EASA-basisforordning (2018/1139) ble vedtatt i EU i juli 2018. Hovedformålet er å lage et regelverk for flysikkerhet i Europa som kan håndtere de utfordringer europeisk luftfart står overfor de neste 10 til 15 år. Forordningen inneholder blant annet bestemmelser som åpner opp for overføring av myndighetsansvar og tilsynsoppgaver til andre medlemsstater og til EUs luftfartsbyrå EASA. Forordningen anses som EØS-relevant og akseptabel. Den er en oppfølging/supplering av regelverk som tidligere er innlemmet i EØS-avtalen.

Det har i flere år vært diskusjoner mellom EØS/Efta- og EU-siden om utkast til EØS-komiteebeslutning. Det ligger nå an til enighet mellom partene, og målsetningen er at forordningen tas inn i EØS-avtalen høsten 2022. I tillegg er planen at EØS-komiteen samtidig med innlemmelsen av EASA-forordningen også skal innlemme en rekke rettsakter (om lag 60) som EU allerede har vedtatt i medhold av 2018/1139. Dette vil medføre en vesentlig reduksjon av etterslepet på transportområdet.